

Iz vsebine

- na 3 strani: **Aktualno iz RO**
- na 4. strani: **O odnosih na Balkanu**
- na 6. strani: **Ob 20-letnici Naše obrambe**
- na 7. strani: **Suša na Slovenskem**
- na 8. in 9. strani: **Prešernovi nagrajenci**
- na 15. strani: **Nagradna križanka**

Na Prešernov dan

Ni čas, ki bi se posebej klical na dan mokrocveteče rožce poezije. Pesnikov imamo sicer več kot

kdajkoli, vendar njihove pesmi pogosto niso iz krajev, ki v njih sonce sije. Minil je vek, vmes vsaj

dve veliki vojni in še veliko tega, kar se je moralo zgoditi, da je beseda narod res meso postala.

Mnogi narodni velikanj in z njimi tudi Prešeren, se ljudstvu vtisnejo v podzavest kot emblem in simbol narodnega, vendar počasi izgubljajo svoj pravi človeški obraz. Hitimo v nova obzorja, s Prešernom na ustih, nekam prazni in nejevoljni, nezadovoljni zaradi teh večnih prekopicavanj na tej (sončni) strani Alp, vendar se še vse premalo podajamo tja čez, da bi postavili svojo podobo na ogled bodisi blagim sapicam ali pa mrzlim viharjem. Potem se nam ne bi bilo treba vedno znova sklicevati in cepetati, da hočemo biti Evropa. Prešeren je to že ob svojem času bil, seveda pa ni o tem prav veliko govoril.

Kaj si lahko želimo na ta Prešernov dan? Da bi nedvomno velika količina slovenske umetniške bere našla svojo pot v širši svet in da bi nas lahko spoznavali v svetu skozi gledališče, knjige, glasbo, slikarstvo in še kaj – ne samo po Plečniku in Laibachu. Tega prehoda »čez Alpe« pa se bomo bržčas vendarle morali lotiti sami, z večjimi mednarodnimi akcijami, z več, če hočete, tržnega posluha za te stvari, kajti tudi dobro blago se dandanes v poplavi vsega dobrega ne more več hvaliti samo.

Ni čas, ko bi ljubili poezijo, prej prozo v vsakdanji prozaiki. Vendar, če je ta takšna, da podrži vsaj za hip človeku zrcalo časa na ogled, je vredno, da se pri njej ustavimo in premislimo, kaj nam je hotel avtor sporočiti. Vsaj to lahko naredimo svoji podobi Prešerna v čast in zahvalo, da skušamo razumeti, tisto, kar nam umetnina pripoveduje in ne hodimo mimo nje oholo s tako pogosto popreproščenim zamahom »deja vu«. V nas je še vedno slovenstvo, kakor je v Estoncih estonstvo ali v Srbih srbstvo in v Flamcih flamsstvo. Mnogi se danes sprašujejo in veliko časa porabijo za to, da merijo, ali je tega slovenstva preveč ali premalo. Zdi pa se, da je takšno merjenje nepomembno, če nam ni ta zavezanost življenja ječa.

Bojana Žokalj-Jesih

Milan Kučan borcem Štirinajste:

Legendarno dejanje humanizma

Pohod Štirinajste divizije na Štajersko je »enkratno in nepovnljivo dejanje, ki je postalo pojem, pa tudi vrh zmogljivosti človeškega telesa in duha«, je v knjigi Pekoci sneg, zapisal kronist ene od njenih brigad Milan Guček. Brez sprenevedanja je mogoče trditi, da je taka sodba zdaj trdno zakoreninjena v večini naših slovenskih ljudi. Vrednost in pomen slehernega zgodovinskega dogodka je mogoče spreminjati in prirejati. Odvisno pač od interesov in družbenega položaja tistih, ki z vsakokratno vrednostno sodbo ali načrtnim zanikovanjem resnic zapirajo dostop do tega ali onega zgodovinskega bistva, dejstva, zaporedja dogodkov in konfliktnosti človeških usod, ki so bile njihovo gibalno. Spremenljivost vrednostnih ocen je 14. diviziji dobro poznana. Njenim borcem je prinesla dovolj grenkih premislekov o smislu lastnega in skupnega početja v vojnih letih in v časih neposredno po njih. Vsa skrivnost spremenljivosti teh sodb je preprosto v neusmiljeni vladavini sedanosti nad preteklostjo, nad zgodovinskim spominom. Prav tako gledanje je šele omogočilo razkriti oziroma zavarovati resnično veličino pohoda 14. divizije na Štajersko, njegovo vojaško-politično, narodno-obrambno in človeško-moralno vrednost.

Tega ne more zanikati nobeno sprenevedajoče tolmačenje, kajti mnogi ideali borcev te divizije verjetno še precej časa ne bodo uresničeni. Zdi se celo, da se na naših jugoslovanskih tleh ti ideali udejanjajo drugače kot drugod po svetu, pogostoma daleč pod možnostmi, ki so zanje v družbi že ustvarjene. Pohod na Štajersko in cela narodno-osvobodilna vojna sta primer povsem drugačnega razmisleka sveta in življenja. Udejanjila sta se daleč preko objektivnih možnosti; presegli sta mogoče! Moč so jima dajala neuresničena hotenja naših ljudi po svobodi, enakosti in bratstvu. Kajuh, Belač in Špič bi svoje hrepenenje po teh večnih vrednotah po resnici, spoznanju in lepoti, lahko upesnili kjerkoli. S svojo človeško držo bi kjerkoli izničili trditve o tem, kako da so socialne revolucije zgolj nekaj, kar obstoji kot čisto razdiranje in uničevanje, s svojo trdno vero, da so pogoj za uresničitev osvobodujoče in humanizirajoče misli človeštva, ki so se ji zapisovala vsa osvobodilna in revolucionarna gibanja, mnoga tudi s poezijo in moralnim očiščenjem.

(nadaljevanje na 2. strani)

Obletnica pohoda XIV. divizije na Štajersko

Od tistih zgodovinskih dni je minilo 45 let

Okoli 300 bork in borcev 14. divizije se je minulo soboto udeležilo osrednje slovenske v ljubljanskem domu JLA ob 45-letnici legendarnega pohoda na Štajersko. Prišli so domala iz vse Slovenije, pa tudi iz sosednje Hrvaške. Po pozdravnem nagovoru predsednika odbora borcev 14. divizije Ivana Dolničarja-Janošika, je udeležencem sobotne slovesnosti spregovoril tudi predsednik predstava CK ZK Slovenije Milan Kučan, v imenu poveljstva in pripadnikov vojaškega območja Ljubljana pa je borce pozdravil generalmajor Dane Popović.

Istega dne pa je bila tudi priložnostna slovesnost na ljubljanskem Magistratu, kjer

je nekdanje udeleženke pohoda sprejela tudi predsednica Skupščine mesta Ljubljane

Nuša Kerševan, ki je ob priložnostnem nagovoru udeleženkam izročila spominska

darila kot skromno priznanje in zahvalo za trud in požrtvovalnost v času najtežjih preizkušenj. Dodajmo še to, da je na srečanju stekla spontana akcija zbiranja prispevkov za obnovo partizanske bolnice Franja. Borci in borce 14. divizije so tako v soboto zbrali kar 1.119.390 dinarjev.

Jože Čurin

Milan Kučan borcem Štirinajste:

(nadaljevanje s 1. strani)

Po teh uvodnih besedah, ki jih je izrekel neposredno navzočim borcem Štirinajste, je slavnostni govornik prešel k orisu sedanjih časov. Posebno pozornost je posvetil prikazu dogajanj na 20. seji CK ZKJ:

Nedavna 20. seja CK ZKJ je bila ena v vrsti težavnih in mučnih iskanj. Odvijala se je pred očmi javnosti in zlahka si je o njej sodbo ustvaril vsakdo sam. Ni dvoma, da je ponovno dovolj obremenila ugled ZKJ in zaupanje vanjo. Ni prinesla potrebnega in željenega olajšanja ter ohranitve, pričakovanih po obetavnem prvem javnem nastopu mandatarja za sestavo novega zveznega izvršnega sveta. CK Jugoslavije, ki vsaj načeloma podpira reforme, tržno ekonomijo in odpiranje v svet, mandatarjeve usmeritve žal ni izrečno podprl. Že dolgo je očitno, da je družbena kriza globoka; po tej seji, ki jo je javnost doživljala kot nekakšno idejno slačenje partijsko razdeljene Jugoslavije, pa je postalo očitno, da je kriza najgloblja prav v zvezi komunistov.

Toda iz vsakega položaja je izhod. Seja je pokazala, da je možnih izhodov celo v zvezi komunistov več. Eni so bolj, drugi manj izpeljani v celovite programske zamisli z bolj ali manj domišljenimi programskimi elementi. Razlike so se na tej seji povsem jasno pokazale, tako kot v resnici tudi obstojijo, v zadnjem času vse bolj prepoznavne in jih ni moč utajiti. In zakaj bi tudi jih — so normalne in legitime. Morda je največji dosežek seje prav dejstvo, da so se skozi nastope predsednikov republiških in pokrajinskih ter armadnih organizacij ZK na seji legitimirale. Šele zdaj, ko so ti pogledi javno predstavljeni, z vsemi stičnimi točkami in z vsemi razlikami, je mogoča načelna in demokratična politika, ustvarjalna in odgovor-

na. Normalna bi zdaj bila zahteva, da se pogledi na možne izhode iz krize in na bodoči razvoj čim bolj jasno, razpoznavno in konkretno formulirajo. Le tako bo mogoče potem tudi govoriti o sintezi koncepta ZKJ o demokratični integraciji Jugoslavije kot socialistične federativne države, ki naj bi jo opravil kongres ZKJ. Na programskih stališčih se bo tudi najbolje pokazalo, ali je nekatere koncepte, zlasti tiste, ki zadevajo razumevanje socializma in vloge ZK, možno uskladiti z demokratično razpravo in ali so njihovi nosilci na takšno razpravo v resnici sploh pripravljeni...

V nadaljevanju govora je Kučan kritično obdeloval naše medsebojne odnose v jugoslovanski federaciji. Ni ostal dolžan prikazati, kako so ti odnosi obremenjeni z nepotrebnimi in jalovimi konflikti ter vsakršnimi blokadami. Nato je spregovoril o potrebi, da moramo na novo določiti projekt našega socializma in demokracije:

Ne mislim, da smo na seji že naredili velik korak v to smer, vendar načelnega oporekanja tej usmeritvi več ni bilo. Bila je jasna, glede tega, da je bitka za Jugoslavijo, za njeno integriteto in identiteto uspešne, sodobne, evropske in neuvrščene države nujna in da je neločljiva od napore za demokratično definiranje projekta razvitega socializma kot temeljnega povezovalnega dejavnika naše skupnosti. Integracija Jugoslavije na takšnem konceptu razvoja ter uveljavitev socialističnega samoupravljanja v proizvodnih odnosih sta pogoj demokratizacije skupnega življenja in nacionalne enakopravnosti. Z njim nastajajo materialne in politične predpostavke integracije Jugoslavije na avtonomnih načelih, ki zmorejo postaviti tendence nacionalističnih delitev in spopadov na

unitaristično centralističnih in separatističnih osnovah. Človeku pa omogoča, da se bo v družbi lahko potrjeval po svojih interesih in potrebah in po svojih svobodnih odločitvah; omogoča njegovo pobudo, zagotavlja dosledno spoštovanje njegovih pravic in svobod, svoboden pretok idej in ljudi, odprtost meja za konkurenco blaga in tehnologij. To je strategija, ki se opira na pamet, znanje in odgovornost, ki bo sposobna sprejeti in prirediti vse civilizatorične dosežke — znanstveno — tehnološke, informacijske, gospodarske, politične, kulturne in druge ter jih vgrajevati v naš projekt socialističnega samoupravljanja. Potrebuje pa novo, razpoznavno določitev vsebine nekaterih simbolov kot so narod, politika, pravo, država, javnost in njihovo vnašanje v družbeno prakso, v kateri nastaja socialistična civilna družba.

Uspeh pri uveljavljanju takšnega projekta socializma, ki temelji na svobodi ideje in pobude človeka, demokratičnih odnosih, spodbujanju ustvarjalnosti, inovativnosti in kvalitete dela, na tržnem priznavanju njegove vrednosti, na pluralizmu lastninskih oblik in konkurenci projektov, je najboljša zagotovilo, da se ne obnovita birokratski centralizem in monopolni partijski monolitizem. Tisto, kar potrebujemo in s čimer se v resnici lahko branimo, je rezultat, je uspeh, ki je posledica sprememb. Že vrsto let ni pravih rezultatov, in to nas moralno in politično najbolj razjeda, kajti obramba z ideologijo in nekritičnim odnosom do prakse, do rigidnosti našega sistema ne more zagotoviti integracije jugoslovanske družbe na socialistični, to je demokratični in samoupravni osnovi. Če hočemo biti moderna družba, potem moramo svoj razvoj utemeljevati v razvojnih tendencah razvitega sveta, moramo si visoko postavljati ambicije. In prav to nas mora kot posameznike in kot družbo spodbujati in mobilizirati. Ni nobenega pravega in objektivno utemeljenega razlo-

ga, da živimo v vse večjem siromaštvu, z vse manj obetavno perspektivo in vse dalje od Evrope. V bitki za tak projekt, za tako Jugoslavijo bo — to je bilo očitno tudi na 20. seji — hotela sodelovati večina Jugoslovancev.

Pokazalo se je, da so družbene reforme tisto, kar nas zdaj mora in nas že povezuje. So vstopnica v uresničevanje takšne vizije — družbenega razvoja, v nujno redefiniranje, obnavljanje in razvijanje naše programske usmeritve. Praksa bo pokazala, koliko je tem idejam kdo v resnici in ne le na besedah privržen. Kajti reforma je vendarle v prvi vrsti spopad inovativnosti in inertnosti, spopad dela in nedela, spopad sposobnosti in nesposobnosti, ustvarjalnosti in lenobe. Je izhod, ki prav na teh osnovah povezuje delo, inovativnost, ustvarjalnost, znanje, tehnologijo in proizvodnjo, njihove nosilce po vsej državi in tako pelje iz zank medsebojnih sporov in obtoževanj birokratiziranih, od ljudi in sveta odtujenih struktur.

Pokazalo se je, da je tisto, kar je pravi povezovalni dejavnik, prav želja ljudi, da živijo bolj svobodno, materialno in duhovno bogatejše življenje, z obetavno in zagotovljeno perspektivo, na katero lahko vplivajo s svojim delom in ustvarjalnim angažiranjem. Odpravljanje vse bolj nevzdržne revščine in velikega civilizacijskega zaostanka, je prvorazredna naloga in cilj, ob katerem vse drugo postaja manj pomembno. Reforme razširjajo in krepijo demokracijo in samoupravljanje. Vsakemu človeku morajo ustvariti pogoje, da bo lahko delal in zaslužil, da bo odločal o rezultatu svojega dela, da bo imel več pravic in možnost uveljavljati svojo samoupravljalno državljansko pobudo. To pa zahteva in predpostavlja, da se bolj odpre politični prostor za pobudo ljudi, za pobudo organiziranih političnih in samoupravnih družbenih dejavnikov. V tej fazi družbenega razvoja je politični pluralizem nujnost in dejstvo.

Milan Kučan je govoril tudi na osrednji proslavi ob dnevu kulture

Bomo v tem protislovnem, vprašljivem in izzivalnem času znali dobiti tekmo s časom? Bomo znali omogočati in spodbujati ustvarjalne razmisleke, da se bomo uspešneje, z večjo družbeno podporo in odmevnostjo spopadli z raznoterimi popačenji v medčloveških odnosih, z zaostalostjo, primitivizmom, birokratizirano, z nesposobnostjo, s togostjo sistema? Se bomo zavzeli za hitrejšo uveljavitev sposobnih in ustvarjalnih ljudi na vodilnih mestih v gospodarstvu, kulturi, znanosti in seveda politiki; za uspešnejše in enakopravnejše povezovanje s sodobnimi tokovi v Evropi in v svetovni civilizaciji na vseh področjih človekovega ustvarjanja?

Bomo uspeli priti do takšnega razvojnega programa, ki bo na ravni sodobnih spoznanj in pridobitev, ki bo te pridobitve znal prisvojiti in prilagoditi, jih uporabiti za reševanje gospodarskih socialnih in političnih problemov družbe in socializma nasploh? Z ambicijo, da se ne le izkoplje iz krize, ampak se hkrati zavihtimo na višjo raven ekonomskega, znanstveno-tehnološkega, kulturnega in političnega napredka.

Bomo to počeli in razvijali »fronto slovenstva« kot gibanje za prihodnost, ki se je zdavnaj začela, a se nam Slovencem in Jugoslovancem zdaj žal vse bolj oddaljuje, na zgodovinsko nastalem nacionalnem in splošno družbenem soglasju o socializmu in samoupravljanju kot ustavni podlagi celotne naše družbene ureditve, ali pa bomo to soglasje razbili? Gre za takšno programsko koncepcijo socializma, ki ne temelji na izboljševanju in popravljanju dosedanjih zgodnjih socializmov, ampak na vseh bistvenih sodobnih civilizacijskih pridobitvah razvitega sveta in emancipirajoči ideji humanizma. Bomo to počeli skupaj, a to ne pomeni z eno glavo in eno samo možno resnico, ampak z odprto in podprto tekmovalnostjo projektov družbene akcije, ali vsak zase, razcepljeni, drugi ob drugem ali celo drug proti drugemu, kar smo v zgodovini pridno počeli in ob tem pogosto celo pozabili, kaj sploh hočemo.

Prešeren je lastni usodi in sreči navkljub, zoper sleherno zgodovinsko in družbeno obdobje, vendar globoko prepričan v svoj prav in v potrebnost slovenske kulturne ohranitve, skoraj zoper vse, ne da bi kogarkoli sovražil, ob najtanjši človeški intimnosti oznanjal svobodo, enakost in bratstvo. V tem je videl poslanstvo svojega življenja, v tem nam je postal poosebljeni simbol svobodnega človeštva in slovenstva v njem. V tem nam je končno osnova našega trajnega, tudi današnjega ravnanja.

V sklepnem delu slavnostnega govora je predsednik CK ZKS govoril tudi o novi vlogi zveze komunistov v sedanjem obdobju družbenega razvoja. Kot že v prejšnjem izvajanju se je tudi v zvezi z vlogo partije

zavzel za dosleden pluralistični razvoj. Prek navzočih borcev Štirinajste divizije je hkrati pozval vso slovensko javnost, naj z vsemi močmi podpre prizadevanja za izhod iz sedanjih kriznih razmer.

Kaj so vrednostni papirji?

Kakovostna finančna sredstva za obračanje

Obveznice so članice velike družine vrednostnih papirjev, ki imajo že kar precej dolgo zgodovino. Kaj je pravzaprav vrednostni papir — to je vsaka listina, ki vsebuje neko pravico (premoženjsko, terjatveno, stvarno, ...), če se ta pravica lahko uveljavi samo s tem papirjem, listino. Seznan je širok: od papirnatih bankovcev, menic, čekov, akreditivov, kreditnih pisem, obveznic, blagajniških zapisov, pa do srečk, zavarovalnih polic, delnic, hranih knjžic, kolekov, znamk, skladiščnih listov. Z vrednostnimi papirji je tesno povezan razvoj finančnih ustanov, organizacij. Preprosto povedano, najprej so ljudje morali plače-

vati bankirjem, da so pri njih lahko na varno spravili svoje bogastvo, ki so ga dokazovali s posebno listino, dokumentom vrednostnim papirjem. Kmalu pa so bankirji začeli plačevati vlagateljem, da so pri njih spravljali, vlagali in hranili, saj so se z vlagalci dogovorili, da bodo vložena sredstva vlagali naprej. Zdaj torej vlagatelj ni mogel več dvigniti istih bankovcev, istega zlata v kuverti in mošnjčku, ki jih je prinesel, ko jih je naložil v banko, ampak je dobil bankovce, zlato, ... v isti vrednosti. To je lahko storil s pomočjo listine, vrednostnega papirja, na osnovi katerega je imel pravico tudi do dodatnih sredstev, ki so mu

povečala kapital, do obresti, s katerimi se je vlagatelj odločil bankir, ker je imel pač določen čas na razpolago določena sredstva. Bistvo za finančnike je pač bilo in je še, dobiti čim več kvalitetnih sredstev in jih pametno obrniti, da bi dobili nazaj čim več denarja, ki bi ga lahko zopet pametno naložili, da bi dobili zopet nazaj čim več denarja in tako naprej. Ponudba pa se ni kazala le v višini obrestne mere, ki so jo obljubljali, postala je tudi bolj raznolika. Za vsako naložbo so dobili vlagatelji potrdila, vrednostne papirje, ki so v — če lahko rečemo ožji obliki predstavljali prenosljiva naložbena sredstva, ki so jih ljudje pač

kupovali, da so vanje vlagali svoj kapital, in da bi jih naložbe seveda tudi nekaj prinesle.

V Jugoslaviji je bilo nekaj primerov izdaj vrednostnih papirjev v tej ožji obliki, najbolj znane pa so bile prodaje obveznic države za železniško progo Beograd-Bar, za potres v Črni gori, obveznice elektrogospodarstva, pa Crvene zastave in še nekaterih posameznih delovnih organizacij, ki so »izdajale akcije« in jih prodajale svojim delavcem. Za vse primere poveljevala Jugoslavija je značilno, pa naj je šlo za izdajanje vrednostnih papirjev ali kvaziakcije posameznih delovnih organizacij, da razen začetna akumulacije niso dale praktično nobenih rezultatov. Ta zasebna sredstva so se namreč stapljala v obstoječa družbena in zato tudi delila usodo le-teh: ker nimajo lastnika, za njih praktično nihče ne skrbi, niti glede njihove ohranitve niti glede njihovega poveča-

nja. V zadnjem času, še posebej po seji Centralnega komiteja, ki je dal zeleno luč, se zato vedno bolj govori o za našo državo novi obliki vrednostnih papirjev, to je delnicah. Delnice, akcije so del glavnice, del kapitala neke delniške družbe, tako da imajo delničarji pravico sodelovanja pri poslovanju, upravljanju družbe, saj je od uspešnosti te družbe odvisen njihov profit. Preko delnic so delničarji tudi solastniki delniške družbe, njihov dohodek pa je variabilen, torej neposredno odvisen od že prej omenjene uspešnosti. Tu je razlika s prej pri nas izdajanimi obveznicami, ko je lahko tisti, ki je obveznice kupil, dobil enako vsoto skupaj z obrestmi v vsakem primeru nazaj in ga ni niti zanimalo, kam je šel njegov denar, kako skrbijo zanj, kam so ga vložili. V skrajnem primeru je namreč lahko izplačilo obveznic izterjal preko sodišča, za delnice pa velja, da se jih

ne izplačuje v celoti, ker so del celotnega kapitala firme, izplačilo takomenovanih dividendov pa je odvisno samo od višine dobička profita. Riziko je torej v tem primeru večji, saj se lahko zgodi, da firma zaradi neuspešnosti propade, so pa zato dobički lahko nekajkrat večji od na primer obrestnih mer, če je podjetje uspešno. Do tu je vse lepo in prav z našo željo po uvedbi delnic, težave pa se začnejo, ko začnemo razmišljati o konkretnostih. Seveda je tu vprašanje samoupravljanja, nato delitve dobička in podobno. Poglejte, glede delitve dobička: sami vemo, da so številke o poslovanju neke delneve organizacije — ne stvarno poslovanje, ampak številke o poslovanju — odvisne od spretnosti finančnega direktorja; lahko nam namreč prikaže, da je firma poslovala z dobičkom ali z izgubo, kakor mu pač ustreza in v primeru delnic bo kolektivom vsekakor bolj ustrezala

AKTUALNO IZ RO • AKTUALNO IZ RO • AKTUALNO IZ RO • AKTUALNO IZ RO • AKTUALNO IZ RO • AKTUALNO

Ohraniti vzor Osvobodilne fronte

Borci pojmujejo obnovo SZDL in politični pluralizem kot enotno družbeno gibanje

Na ponedeljkovi seji predsedstva RO slovenske borčevske organizacije – vodil jo je predsednik Bojan Polak-Stjenka – je imel jedrnatno uvodno besedo Lado Pohar.

Ko je nanizal vrsto poudarkov, ki jih vsebuje osnutek borčevskega dokumenta o prenovi slovenske SZDL in njenem prizadevanju za razvoj političnega pluralizma, se je samodejno izkazalo – uvodničar pa tega tudi ni pozabil posebej izreči, da borci vidijo te procese kot enotno gibanje, ne pa kot vsoto prizadevanj, v katerih bi frontni sestavi sodelovali kot nekakšna koalicija. Torej: primerjava med sedanjostjo in letom 1941 nagiba borce k spoznanju, da je slovenski družbi ravnati kar se da dosledno po vzoru Osvobodilne fronte. To med drugim pomeni, naj bo zveza komunistov ena izmed zavezniških organizacij v SZDL, ne pa monopolna oblastna partija; podobno kot se je v OF lahko uveljavljal svetovno-nazorski pluralizem, naj enaka domokratična zasnova obvelja tudi zdaj; pot k prenovi SZDL lahko vodi samo skozi neprestano tvorno usklajevanje stališč in skozi medsebojno podporo njenih delov; borcem bi se npr. zdelo nedemokratično in povsem nevzdržno, če bi se kjerkoli skušala aktivirati nacionalistična, protivnojska ali protikomunistična stališča; nova ustava, ki jo oblikujemo, mora postati temelj pravne države z demokracijskim volilnim sistemom in z ureditvijo, v kateri bodo zares dosledno spoštovane človekove pravice, zlasti tiste, ki izhajajo iz dela; kljub pluralnemu in nekoalicijskemu pojmovanju SZDL pa hoče borčevska organizacija vendarle ostati avtonomna – v tem smislu, da se bo lahko posvečala specifičnim interesom svojih članov, udeležencev NOB.

Lado Pohar je pozval k raz-

pravi, da bi predloženi osnutek stališč – nastal je ob prizadevanju štirih delovnih skupin in ob dodatnih pripombah z borčevskega terena – zadobil tisto sintetično vrednost, ki jo zahteva zdajšnja ustvarjalna pobuda SZDL za prodor političnega pluralizma na Slovenskem.

Cvetober tehtnih mnenj

Pluralizem je zdaj globalni proces, je dejal prvi razpravljalec dr. Marko Vrhunec. Borci so odločno za ta demokracijski proces, ki pa ga ne kaže po vsej sili idealizirati,

ralističnega gibanja branili pridobitve NOB. Zavzemati se nam je tudi za podružbljanje naše zunanje politike in za odprtost mednarodnih dejavnosti.

Dr. France Hočevar je menil podobno; pluralizem ni tako preprosta stvar, kakor se včasih kaže. Še posebno, če imamo na umu naš izhod iz enopartijskega sistema. Pri tem ne bi bilo dobro, če bi se preveč decidirano zavzemali proti večstrankarskemu sistemu. Tudi po Kučanovi misli bi bilo tako ravnanje neprincipielno. Že Kardelj je do-

Evropi, vztrajati pri nuji parlamentarizmu in doslednega boja za človekove pravice. Za zdaj nam manjka zakon o političnem združevanju. Za to združevanje lahko nastanejo ustrezni pravni pogoji z novo ustavo. V tem procesu pa moramo biti previdni; pluralizem moramo graditi na temelju dogovarjanja in sporazumevanja ter ob upoštevanju naših razmer in zgodovine. Socialistična zveza se ne sme postavljati do novih pobud antagonistično, temveč kot kohezivna sila. Kar posebej zadeva zvezo borcev, naj ne bi bila transmisija zveze

lizem, integracijski dejavnik tako v slovenskem kot v jugoslovanskem prostoru.

Zelo jasno in odločno stališče je zavzel **Bogo Gorjan**, ko je spregovoril zoper nekatere zdajšnje pritiske antikomunizma, rekoč, da so to sami po sebi nedemokratični in ekskluzivistični pojavi. Že prav, je poudaril, vsi smo proti stalinizmu in dogmatizmu, toda vseh stvari ne gre metati v isti koš. Socializem in komunizem kot moderni gibanji moramo braniti. Razumljivo, da se pluralizem ne more razvijati samo po borčevskih predstavah, vendar pa so borci s svojimi izkušnjami, ki so si jih nabirali že pred drugo svetovno vojno, tu nedvomno pomemben dejavnik. Prav te izkušnje narekujejo borcem, da bodo vztrajali pri obrambi in uveljavljanju slovenskega narodnega subjekta tako znotraj kot zunaj SFRJ.

Zoper pretrdo fiksirane poglede in pojmovanja je nastopil **Bogdan Osolnik**. Razne opcije, je dejal, ki jih bo potrdilo življenje, je treba pustiti, da se bodo v miru razvijale. Pač pa ne kaže podpirati pluralizmov forumskega tipa, kajti v takšnih ponavadi ribarijo zgolj pretendenti na oblast. Podpreti velja ustvarjalne državljanske pobude ob vsem spoštovanju človekove osebnosti! Borci hkrati pletirajo za višjo politično kulturo, za kulturo dialoga, za takšne občevalne postopke, ki ne bodo sproščali sovraštva med sogovorniki. Na primer, je dejal Osolnik, čeprav smo od 20. seje CK ZKJ vsi več pričakovali, kakor je dejansko dala, ta okolnost še ne bi smela pobuditi nekega jeznega mladeniča da je izjavil: »Ta seja je bila ladja norcev.« Podobno politično nekulturo tudi srečujemo, ko pogosto poslušamo, kako nekateri vso krivdo za današnje slabe razmere vračajo na NOB.

Stane Vrhovec je opozoril, da se pojem pluralizma različno razlaga. Borci so proti temu, da bi se v imenu pluralizma rušile vse vrednote in da bi se propagiral kaos. Še posebno se je treba postaviti po robu potvarjanju zgodovinskih dejstev.

Za več konkretnosti in argumentov v razpravah se je potegnili **Jolanda Kos**. Rekla je, da jo sive in posplošene obravnave bolj jezijo kakor to, da mladi včasih zinejo kaj destruktivnega. Saj mladim res ni z rožicami postlano – in to ne po njihovi krivdi. Samo s konkretnimi ukrepi bomo kaj spremenili! Na primer, slovensko vodstvo naj zares kaj ukrene, da leta 2000 vojska ne bo ostala brez slehernega slovenskega starejšinskega kadra! Ali smo kaj obsojili borčevske prepire v zvezni organizaciji? Nič. In dalje: ali smo že kaj konkretnega sklenili, katere kadre bo Slovenija poslala na pomoč mandatarju Markoviču? Kaj smo ukrenili glede omejitve splošne porabe? Skratka, več dejanj!

Elia Ulrih-Atena je z nazornimi primeri podprla predgovornico. Svoj prispevek k razpravi o pluralizmu je ubrala zlasti na temo: potrebna nam je svoboda delovanja v okviru ustavnega reda. Čez ta okvir nedvomno zdaj gredo številni antijugoslovanski in antisocialistični nastopi, med katerimi so tudi napadi

na Tita in Kardelja. V času, ko si resno prizadevamo za demokratizacijo, smo žal tudi v Sloveniji priča zlorabam, neprincipialnim izničevanjem pridobitev NOB in tako naprej. Nemalokrat, je rekla Atena, nas na jugu vprašujejo: ali ste se mar slovenski borci identificirali s temi in temi pojavi, da nič ne rečete, nič ne ukrenete? – V nadaljevanju je razpravljalka načela tudi vprašanje, ali samoupravni pluralizem interesov v praksi dejansko pojmuje tako, kot je njegov namen? Navedla je dva primera: upor zoper ekološko propadanje in pobudo za razcvet drobnega gospodarstva. Oba primera kažeta, da še ne znamo vpreči sicer iskrenih ljudskih pobud v akcije vitalnega pomena.

Z nekoliko daljšim teoretičnim prispevkom se je udeležil razprave tudi gost iz predsedstva RK SZDL **Jože Knez**. Njegova izvajanja so se gibala na relaciji stranke – državljanska pobuda – civilna družba. To problematiko je obdeloval tako v luči zgodovinskega spomina ter slovenskih narodnih in socialnih programov kot v luči današnje stvarnosti.

Janez Vinkler je prosto-dušno poudaril, da je po 40-tih letih svoje brezpogojne zvestobe monističnemu idejnemu in političnemu sistemu, ki je obvladoval naš skupni socialistični svet, prišel do spoznanja, da mora revidirati svoje prepričanje. Enopartijski oblastni sistem da se mu zdaj vidi kot napačna smer. Zdaj smo nenadoma vsi pluralisti, je dejal, medtem ko smo poprej pluralizem vsi zatirali. Čas je reči: ne postavljamo več ovir mladim ne zapirajmo jim poti! Zavzemimo se, da bo zbrisan zloglasni 133. člen, rešimo se te bariere! Pojdimo odločno pred slovenski parlament z zahtevno, naj se ne preganja več človekovo mišljenje! Saj ta nesreča bolj kot vse drugo omejuje našo suverenost. Ne dovoljujmo si več paternalizma – ta zahteva mora priti tudi v naš borčevski pluralistični dokument.

Razpravo je sklenil **Jože Florjančič** s pozivom, naj slovenska borčevska organizacija odločno in nedvoumno podpre novega mandatarja nove zvezne vlade Antea Markoviča. Borci pozdravljajo njegove reformne koncepcije ter napovedane deregulacijske in omejitvene akcije v zvezni administraciji, hkrati pa pletirajo, naj mu Slovenija pošlje v pomoč svoje najzmožnejše ljudi. Borci zares iskreno upajo, da bo nova vlada naredila konec »filozofski« zmedbi, ki je nastala v naši državi predvsem zaradi slabih ekonomskih razmer.

★

Predsedujoči Bojan Polak je na kratko povzel razpravo in dodal, da bo borčevski dokument o prenovi SZDL v najkrajšem času dodelan tako, da bodo vanj vnesli bistvene poudarke iz te razprave.

Na 18. seji predsedstva so nato razpravljali še o vsebinski zasnovi časopisa TV-15 ter o nadaljnjih ukrepih za odpravljanje posledic velike naravnne nesreče, ki je zadela bolnico Franjo.

O teh obravnavah bomo poročali v naslednji številki našega časopisa.

Z. K.

kajti s sabo prinaša tudi nevarnosti: zlasti neenotnost, demagogijo, informacijsko zmedo itd. S tem v zvezi je treba zaostriiti ne vprašanje znanja, temveč tudi vprašanja morale in odgovornosti. Prav bomo ravnali, če bomo znotraj vse bolj intenzivnega plu-

puščal možnost, da bomo v prihodnosti imeli več strank. Zdaj ima enostrankarski sistem v Evropi ob Jugoslaviji, le še malo držav; Madžarska in Poljska, za primer, že prehajata v enakopraven večstrankarski sistem. Prilagoditi se bomo morali

komunistov – saj je navsezadnje le 10 odstotkov borcev včlanjeno v ZK – marveč mora imeti lastna stališča do vseh novih zvez. Kot takšna in z legitimacijo nestrankske sile že iz časa NOB, je lahko zveza borcev, kar zadeva interesni in politični plura-

izguba, ker potem ne bodo plačevali delničarjem dividend. To je seveda samo črnogleda predpostavka, ki pa je zaradi naše zakonodaje na tem področju, ko sodijo na primer plače v okvir dohodka, ne pa kot povsod v okvir materialnih stroškov, tudi možna. Seveda pa je treba upoštevati tudi to, da mora za nakup delnice predvsem obstajati interes. Da bi se interes vzbudil, mora biti med drugim na voljo vsak hip ogromno podatkov o poslovanju, načrtih, naložbah naših delovnih organizacij, na osnovi katerih se potem odločimo. Mora obstajati tudi nek kraj, kjer lahko delnico, vrednostni papir prodamo nekomu drugemu, kraj, na katerem točno vemo, koliko katera od delnic velja. Zakaj – če smo namreč za milijon dinarjev kupili delnico v podjetju A in za milijon dinarjev v podjetju B, vendar čez čas opazimo, da posluje podjetje A veliko boljše, da ima višje

dobičke in zato prejemo nekajkrat višje dividende kot od podjetja B, potem si želimo tisto delnico podjetja B prodati. Delnico lahko prodamo na borzi, tam pa imajo vse podatke o podjetju B, zato to za delnico dobimo na primer le tretjino vrednosti, ki smo jo odšteli ob nakupu, velja pa na primer delnica podjetja A enkrat več kot ob nakupu, ker je iskana, saj da-

je visoke dividende. Takega informacijskega sistema, borce, tega čudežnega, skrivnostnega kraja magije, kjer imajo zaradi strahovitih psihičnega pritiska najstarejši zaposleni le 35 let, pri nas nimamo. Poleg tega borza ni ustanova, ki bi jo enostavno odprli, to je institucija, ki se gradi, razvija in raste, tudi po nekaj let, preden lahko rečemo, da resnično opravlja svoje delo.

Še na desetine problemov je, ki bi jih morali razrešiti ob uvajanju delničarstva, da visoke inflacije in izgub delovnih organizacij niti ne omenjamo. Bistveno je kljub vsem vprašanjem le eno: ali gre le za eno od kampanij, ki smo jim v naši ekonomiji tako naklonjeni, s katero bi za hitro dobili nekaj prepotrebne akumulacije za naša podjetja, kako potem, pa bomo že videli, oziroma tiskali ali pa gre resnično za pozitivne premike v ekonomski zavesti in praksi. Delnice ne morejo nič spremeniti, nič izboljšati, če ne delujejo v tržnem gospodarstvu, če pa so del pozitivnega prepričanja v smislu uvajanja ekonomskih zakonitosti in tržišča, pa so, oziroma bodo pomemben korak naprej. Glede na zagotovila slovenskih politikov in gospodarstvenikov, ki si med drugim želijo jugoslovansko borzo v Ljubljani, smo za zdaj lahko optimisti.

Vito Avguštin

Nove usmeritve neuvrščenosti

Po Nikoziji

Za gibanje neuvrščenih sta bila v zadnjih dneh hkrati pomembna dva shoda: konferenca o varnosti in sodelovanju v Evropi, ki je bila na Dunaju in pa sestanek zunanjih ministrov neuvrščenih, ki pa so ga imeli v Nikoziji na Cipru. Sestanek na Cipru je bil tik pred sklepnim delom dunajske konference.

Pokazalo se je v bistvu dvojje: da neuvrščeni v mednarodni politiki lahko še naprej igrajo vlogo konstruktivnega dejavnika in pospeševalca vse večjega sodelovanja (Dunaj), da pa bodo morali svojo globalno politiko resnično spremeniti, da bi gibanje zasedlo novo in pomembnejše mesto v mednarodnem dogajanju, v katerem že velesili presega ta blokovski sistem.

Skratka, gibanje se mora korenito posodobiti. To je bil moto sestanka v Nikoziji, ki so se ga udeležili predstavniki 60 neuvrščenih držav. Ni bilo kar tjavendan, da je sveženj glavnih referatov bil posredovan pod naslovom »Akcije in odločitve«. Ne samo jugoslovanski predstavnik Budimir Lončar, marveč tudi mnogi drugi so ugotavljali, da se širi »pozitivni procesi« v mednarodni politiki in da prihaja,

kot je domiselno rekel ciprski zunanji minister, do nekakega »ponovnega združevanja sveta«.

To pomeni, da pri gibanju neuvrščenih ne gre več za preoblikovanje, marveč za nove in izvirne akcije, da bi razmahnili sedanji proces. Razumljivo je, da bi morale te akcije kot pomembno sestavino prizadevanj za novo svetovno podobo, vsebovati tudi napor za hitrejšo odpravo jezov med Severom in Jugom.

Delo neuvrščenih bi bilo treba navdihniti z večjo »gibčnostjo in operativnostjo«, hkrati pa smelo in samokritično zavreči nevarnost nadaljnega izčrpanja z načeli in deklaracijami, ki jih je že tako več kot preveč. Prav gibanje neuvrščenih se je v zadnjih letih odlikovalo z njimi; v Nikoziji pa so sprejeli nekatera priporočila, ki so nekoliko drugačna od dosedanjih.

Značilnost teh priporočil je v tem, da v njih ni več govora o nekakšni »celovitosti« ali pa »enotnosti« ali pa »odločnosti« gibanja, kot je bilo napisano še v hararskih sklepnih listinah. Prozoren poudarek je zdaj na »pestrosti« gibanja, na tem, da bi se moral

vsak njegov del hitreje povezovati z »okoljem« (se pravi z deželami, ki ga obdajajo in drugimi), pri vsem tem se zavzemati za stvaren napredek. Vsak člen gibanja naj bi postal pomembnejši, samostojnejši in iniciativnejši.

Tako v nikozijskih dokumentih na primer ni zaslediti stare teze o večji gospodarski povezanosti v gibanju, o nekakšni skupni banki in podobno, saj to resnično nima več zveze z logiko in naravnimi smermi razvoja. Priporočila pa po drugi strani pravijo, da bi se morali tudi neuvrščeni bolj posvetiti problemu vārstva človekovih pravic, vprašanju zaščite okolja ter seveda, kot temeljni in celoviti nalogi, vprašanju znanstvenega in tehnološkega razvoja.

V bistvu so pred gibanjem neuvrščenih novi izzivi, ki so jih začeli zdaj proučevati, na majskem sestanku, ki bo v Harareju, bodo o njih predvidoma pripravili teze, na septembrskem vrhunskem sestanku v Beogradu pa sprejeli tudi sklepe. Seveda če bodo dozorele možnosti za konsenzno privolitev.

Dejstvo je namreč, da razčiščevanje in opredeljevanje

za novo politiko neuvrščenih ne bo preprosta naloga. V gibanju so seveda neuradno trije tokovi: za naprednejšo, sodobnejšo in bolj sproščeno vlogo gibanja, povezano s tistim, kar ima v svetu že konstruktivna razvojna znamenja, za gibanje, ki naj bi ga le »vodilo« neko telo, češ, da je v njem še zmeraj očitno pomanjkanje takorekoč »linije«, ali pa za gibanje, ki za nobeno ceno ne bi smelo zanemariti stanja najbolj zaoostalih držav.

Tako stanje se je pokazalo tudi na konferenci v Nikoziji. Spet so se namreč porodile težnje o nekakšnem sekretariatu gibanja, nekateri afriški predstavniki (na primer senegalski) pa so kar odkrito izrekli bojazen, da bo gibanje takorekoč zmeraj bolj v rokah »organizatorjev«, se pravi tistih, ki mu predsedujejo ali pa naj bi mu predsednikovali. Še najbolj simptomatičen pa je bil pri nekaterih (vnovič, najbolj zaostalih) strah pred tezo (njeni nosilci so bili zlasti Jugoslovani), da je napočil čas, ko bi bilo treba pričeti dialog tudi z nečlanicami gibanja.

Ta dialog pa je nujen. Gibanje se mora odpreti. Njegovo mesto v zdajšnjih in bodočih političnih razmerah na svetu ni več dosedanje. Paradigma je drugačna. Morje je vzvalovano, ladja neuvrščenih pa mukoma išče zanesljivejši pristan. **Miro Kocjan**

Sovjetsko-japonski pogovori

Vnetljiv ostanek minule vojne

Ko se je med svojo azijsko turnejo sovjetski zunanji minister Eduard Ševardnadze najprej ustavil v Tokiu, je japonskemu premierju Takešiti dejal, da dve državi – SZ in Japonska potrebujejo srečanje na vrhu. Moskva Japoncem takšno srečanje dolguje, saj so od leta 1956., ko sta državi vzpostavili diplomatske odnose, obiskali SZ štirje japonski predsedniki vlad, v Tokio pa še ni bilo nobenega sovjetskega prvega ministra, kaj šele voditelja s samega vrha.

Dosedanji pogovori Japoncev s sovjetskim zunanjim ministrom so bili pomembni in zanimivi, vendar pa Japonci niso mogli pripraviti Ševardnadzeja od tega, da bi spregovoril tudi o Kurilih, 1200 km dolgi verigi vulkanskih otokov, ki segajo od japonskega Hokaida do sovjetske Kamčatke. Videti je, da je razprava (ali morda sprememba statusa) Kurilskih otokov pridržana za obisk sovjetskega voditelja Mihaila Gorbačova, ko bo dopotoval na Japonsko. O tem, da bo obiskal to državo, s katero SZ nima mirovne pogodbe in je v bistvu z njo še vedno v vojnem stanju, ni več nobenega dvoma.

O večstranskem pomenu Kurilskih otokov za eno in drugo azijsko silo govori veliko dejstev. Odigrali so tudi svojo politično vlogo, ves čas so katalizator urejanja sovjetsko-japonskih odnosov. Tokio se ni sprijaznil z dejstvom, da so Kurile na Jaltski konferenci obljubili SZ, zato ni hitel z normalizacijo stanja z vesilesi, ki je odločilno prispevala k porazu Japonske med 2. svetovno vojno vsaj na azijski celini, če že ne tudi na morju. Z ohranjenjem napetosti na Daljnem vzhodu je Japonska veliko pridobila: oprla se je na Američane in pod njihovo zaščito razvila svoje gospodarstvo, razširila svoj vpliv po vsej Aziji. Zdaj samo še čaka na priložnost, da se razvije še v političnega velikana najprej v svojem delu sveta, nato pa na vsem svetu.

Napoti pa je neurejeno kurilsko vprašanje. Neurejeno za Japonce, za SZ pa je v skladu s dosedanjimi izjavami vprašanje dokončno rešeno; morda pa bi se kdaj le še dalo razpravljati o njem. Vse do leta 1855 vprašanje Kurilskih otokov mednarodno pravno ni bilo urejeno, nato pa so stopila v ospredje strateška vprašanja. Z rusko-japonskim sporazumom leta 1895 je Japonska dobila Kurile v zameno za Veliki otok Šahalin, po dogovoru na Jalti pa jih je SZ zasedla kot nagrado za svojo udeležbo v vojni z Japonci. Sporni so štirje južni otoki, ki jim v Moskvi pravijo Mali Kurili, Japonci pa jih imajo za svoje

Severno ozemlje, za del otoka Hokaido.

Položaj se je za Japonce zapletel leta 1951., ko je Japonska podpisala mirovni sporazum z ZDA, ne pa tudi s SZ. Američani so zahtevali od Japoncev, da se odrečejo Kurilom, tudi južnim otokoma Šikotan in Habomai, ki naj bi ju SZ po nekem zavezniškem dogovoru vrnila Japonci, ko bo podpisala mirovno pogodbo tudi z njo. Kasneje, leta 1956, ko sta Moskva in Tokio navezala diplomatske odnose, so znova obljubili južna otoka Japonci, nato pa na obljubo pozabili.

Sovjetsko stališče pravi, da so nove sovjetske posesti nedotakljivi rezultat 2. svetovne vojne in jez pred vsakimi japonskimi osvajalnimi nameni. Pravijo tudi, da bi bili Kurili v rokah koga drugega potencialna strateška nevarnost za SZ, naperjena proti vsemu sovjetskemu pomorskemuročlju med južno Kamčatko in Vladivostokom. To še posebej, ker so na Japonskem ameriške posadke, ameriško ladjeve pa nadzira Pacifik.

Japonci pravijo, da so Kurili njihovi, da so jih dobili z mednarodnimi pogodbami, ne pa z agresijo. Pravijo tudi, da so zaradi bližine – najmanjša oddaljenost od Hokaida je le 4 km – otoki del japonskega otočja, Šikotan in Habomai, to je območje Malih Kurilov, pa po njihovem sploh nista nič drugega kakor le nadaljevanje Japonske.

Zdaj se kaže predvsem politična plat vprašanja. Kurili so SZ potrebni za morebitno prihajajočo diplomatsko trgovino – ali še več – za morebitno spektakularno popuščanje v prid Japonci. Prej pa je treba razmisliti o strateški obrambi Vladivostoka, sovjetskega Primorja, ustja reke Amur in Ohotskega morja. Morda bo obisk Mihaila Gorbačova, tako razmišljajo v Tokiu, z eno potezo rešil vse te elemente in stvari postavil na svoje mesto.

Ta čas pa se Japonci predajajo nostalgiji. Na Kap Nosappuju, severovzhodnem rtu Hokaida, so poleg svetilnika postavili 13 m visok spomenik, ki gleda na prvega izmed Kurilskih otokov. Ob spomeniku stoji »Hiša hrepenenja«, muzej z informacijskim gradivom o kurilski problematiki, tako, kakor ob glavnem prehodu Checkpoint Charlie v Berlinskem zidu. Tudi oder imajo, da obiskovalci lahko gledajo z njega na drugo stran, ne sicer prek berlinskega zidu, temveč preko morskkega preliva na domovino ljudstva Ainu, ki je svojčas naseljevalo tudi Japonsko, ne le Kurilske otoke, kjer se je ohranilo.

Sveže sape na Balkanu

Razmere na Balkanu že nekaj let niso več napete kot so bile svojčas, so pa še vedno statične, »zavrt«, kot so priznavali na ministrski konferenci balkanskih držav, ki je bila pred dnevi v Tirani. Prav ta konferenca pa daje vedeti, da smo tudi na Balkanu pričeli doživljati določen premik, dasiravno še ni poseben očitien.

Mirnejše razmere tudi v tem delu Evrope terjajo, da se napravi odločneje konec nezaupanju in togim odnosom med deželami, ki ga sestavljajo. Pomembni nosilci tega novega ozračja pa so bistveno izboljšani odnosi med velesilama. Na Balkan pa vpliva tudi novo razpoloženje na konferenci o evropski varnosti in sodelovanju, ki se je končala na Dunaju.

Balkan ni sredi Evrope, je pa v vsakem primeru njen sestavni del. Blagodejne »pluralistične« sape prodirajo tudi na ta polotok. »Pluralistično« stanje je na Balkanu najbolj izrazito, saj so tu dežele, ki spadajo k obema blokoma, pa tudi h gibanju neuvrščenosti, ali pa ne spadajo dobesedno nikamor, kot, denimo, Albanija.

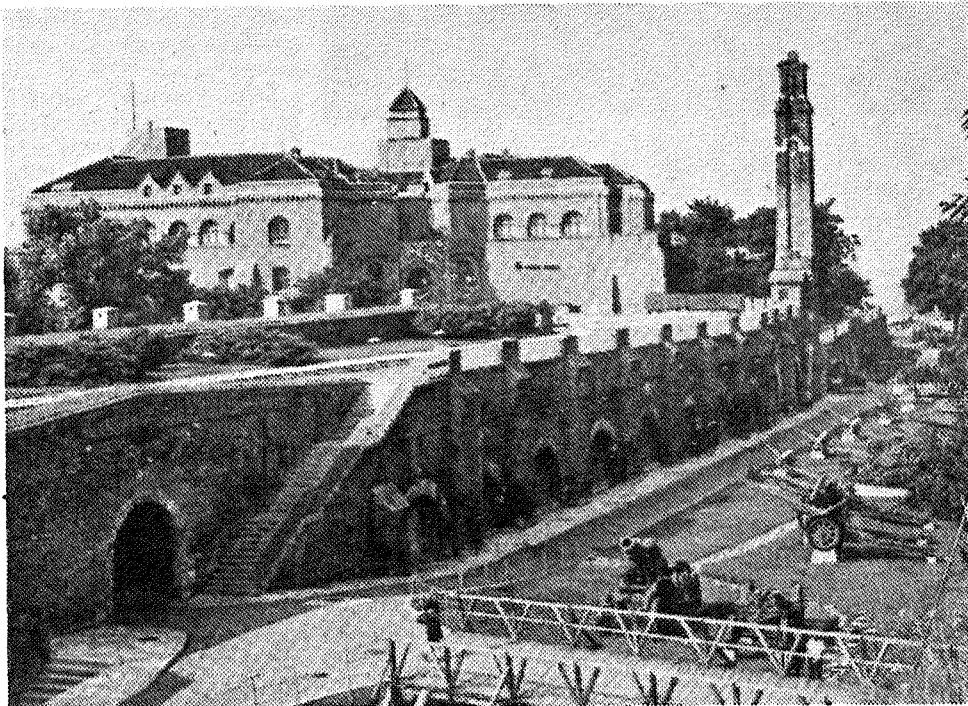
Sestanek v Tirani je pokazal, da se je začela uveljavljati težnja za bolj konkretne pristope k problemu. Konec koncev so se pogovarjali (in se tudi dogovorili o ukrepih) o stvareh, ki niso drugorzredne. Na tapeti so imeli vprašanja terorizma, tihotapstva z orožjem in mamili, ki sodijo v samo špico resnih družbenih pojavov.

To da so načeli te in takšne probleme pa je dobro znamenje tudi za morebitno razpravo o »globalni« problematiki, ki je na Balkanu v bistvu še niso načeli. Gre, na primer, za krepitev gospodarskih odnosov (menjava med

temi deželami ne presega desetih odstotkov vse njihove menjave), za pogovore o novih, intenzivnejših prometnih vezeh in podobno. Teh »globalnih« vprašanj ni malo, saj gre navsezadnje za sosedne

Bistveno pri novem ozračju na Balkanu pa je tudi to, da so se začele sprožati pobude za intenzivnejše takomenovano bilateralno sodelovanje. Znani so stiki med Grčijo in Albanijo, med dvema dežela-

opozarja na previdnost, napor, da bi v odnose med balkanskimi deželami vlili novega, dinamičnejšega duha, pa bi se vseeno splašali. Spokojne razprave o koncu koncev kritičnih vprašanjih, kakršne

dežele, ki bi jih morali navdajati tesnejši stiki.

No, določeni koraki so bili vseeno storjeni in pomenijo obetaven start. V Atenah bodo najbrže kmalu imeli sestanek predstavnikov gospodarskih zbornic vsega balkanskega območja; poročajo, da bo v kratkem zagledal svetloblo dneva Institut za balkansko gospodarstvo sodelovanje, prav tako v grškem glavnem mestu. V Beogradu je na vidiku srečanje predstavnikov pomembnejših občin, v Sofiji pa najbrže razmišljajo o nekem kulturnem simpoziju balkanskih dežel.

ma, ki sta si takorekoč na antipodu: prva je na stečaj odprta, druga pa zaprta. Napovedujejo, da bo v kratkem grški predsednik obiskal Ankar (spori med Grčijo in Turčijo so domala emblematični). Nemajhen pomen pa prežema tudi novejši jugoslovansko-albanske stike; prav te dni so se v Tirani predstavniki dveh dežel (in še na kar visokem nivoju) pogovarjali o nizu problemov, pa tudi, na primer, o manjšinah.

Vse to seveda kaže na določen premik. Okostenelost balkanskih razmer bržčas

so bile te dni, so vsekakor še kako spodbudne za nadaljnje dialoge.

Prizadevanja za popuščanje in sodelovanje, ki so zadnje čase vsak dan bolj zaznavna tudi in zlasti v Evropi, seveda morejo in morajo prodreti še bolj tudi na Balkan, na področje, kjer se križajo civilizacije, vere, politike, kulture in gospodarski tokovi. Še izrazitejša pripravljenost na samem Balkanu pa bi ta proces kajpak obogatila in ga pričela spreminjati v vse tvornejše rezultate.

K. M.

Volč dlako menja

Z velikim zanimanjem sem poslušal (in gledal) govor Slobodana Miloševića, šefa srbskih komunistov na 20. plenumu jugoslovanskih komunistov. Ne bom pozabil njegovega prodornega pogleda, s katerim je ošinil člane jugoslovanskega ceka v veliki dvorani zvezne skupščine, ko je z neprekritim zadovoljstvom dejal, da je edina Srbija v Jugoslaviji uspela dvigniti proizvodnjo, medtem ko leta v drugih republikah in pokrajinah pada.

To je resnica, ki ji ni moč oporekati, vendar je ob tem treba pogledati še drugo stran medalje.

Po najnovejših podatkih zveznega zavoda za statistiko je ožja Srbija lani ustvarila družbenega proizvoda 10,88 bilijonov dinarjev, kar ob 5,830.000 prebivalcih (ocena za december 1987) pride na prebivalca 1,86 milijona dinarjev.

Slovenija pa je z 1,940.000 prebivalci ustvarila lani 9,35 bilijonov dinarjev družbenega proizvoda ali 4,82 milijonov di-

so s skupne seje vseh treh zborov pozvali vse v Jugoslaviji, da se združijo in skupaj uresničijo jugoslovanski program izhoda iz krize.

Nujno potrebujemo razum, strpnost in zblíževanje okoli tistega, kar nas združuje in ne ločuje, so menili saborski delegati in poudarili, da je treba z demokratičnim dialogom ohraniti enotnost in enakopravnost vseh narodov in narodnosti ter avnojsko – Titovo Jugoslavijo.

Še Milošević: »Enotnost, ki smo jo dosegli v Srbiji, je brez dvoma velik prispevek h krepitvi bratstva in enotnosti po vsej državi!«

Za beograjsko Politiko že vrabci na strehah po vsej Jugoslaviji enoglasno čvčkajo, da je Miloševićovo glasilo.

Vendar pa Politika (in izdaje njene hiše) ni prav nič varčevala z dragocenim prostorom, ko je šlo za stalne in sistematčne napade na slovensko vodstvo (Kučan, Stanovnik, Smole). Zlasti Janeza Stanovnika so polivali z gnojnico po njegovem

ci, gde je onda pisalo »Grose Rajh«, i da je pošalje na kao jedinstven suvenir na adresu VLADE SOCIJALISTIČKE REPUBLIKE SLOVENIJE» (podčrtano že v originalu, prip. Sime)

Tako nekdanji ugledna Politika udejanja Miloševićev stil »krepitve bratstva in enotnosti po vsej državi!«

Ob tem se vprašujem, kdo bo naslednja Miloševićeva tarča, ker spoštujem star slovenski pregovor, da »volč dlako menja, zob pa ne!«

Črnogorci ostali brez cerkve

Jevrem Brković, črnogorski pisatelj:

»Vsaka nacionalna država v jugoslovanski federaciji, razen Črne gore, ima svojo nacionalno cerkev. Črnogorska cerkev je še naprej le del Srbske pravoslavne cerkve, kateri je bila uradno priključena leta 1921. Vse do takrat pa je obstajala Črnogorska pravoslavna (avtokefalna) cerkev.

rodne, kulturne in zgodovinske predmete v samostanskih zakladnicah, kot bi ga imeli domači črnogorski duhovniki. Zaradi tega prihaja do vse pogostejših skrunitev cerkva, ki jih povzročajo duhovniki – prišleki: prekopi grobov zgodovinskih osebnosti, uničevanje črnogorskih svetinj in svetišč, zanižanje črnogorske narodne biiti, uničevanje sledov črnogorske samostojnosti, izločanje Njegoša in drugih črnogorskih vladarjev in vladik iz črnogorskega narodnega in zgodovinskega okolja, odujevanje črnogorskih narodnih zakladov od črnogorskega naroda, gospodarjenja z njimi zunaj muzejske in državne moči; tako je črnogorski narod ostal brez svojih lastnih dragocenosti, katerih ni dedič, lastnik in hranitelj ter uporabnik...

Ta neizogibni državni, kulturni, zgodovinski, duhovni in zapuščinski posel komunisti niso tedaj opravili, ker niso hoteli, da se »bakcu popovskim rabotama!« Po moji sodbi pa tega posla danes nima kdo opraviti: birokracija ima svoje bogove, cerkev svoje interese; za kulturo, tradicijo in zgodovino pa itak ni nikomur mar!

Črnogorski pisatelj Jevrem Brković v uradni krogih Črne gore in Srbije velja za nacionalista. Z gornjo izjavo si je nakopal hude kritike, še zlasti ostre pa so bile iz vrst Srbske pravo-

ne) cerkve, v cerkvenih zadevah obravnava SR Makedonijo še vedno kot »južno Srbijo!«

Nisem pa zasledil, da bi proti temu početju protestiral »vožd« srbskega naroda Slobodan Milošević, ki je v dobrih odnosih s Srbsko pravoslavno cerkvijo, za ostre proteste makedonske javnosti se pa ne zmeni...

Ob tem pa sem se spomnil, kako so vrli Črnogorci še pred kratkim napadali šefa slovenskih socialistov zaradi njegove božične čestitke. Časi se pač menjajo...

Socialni nemiri in draga kosila

V Črni gori, pravijo nedo-

Prebrali smo v armadnem časopisu Naša vojska

Rezultat – 5:2!

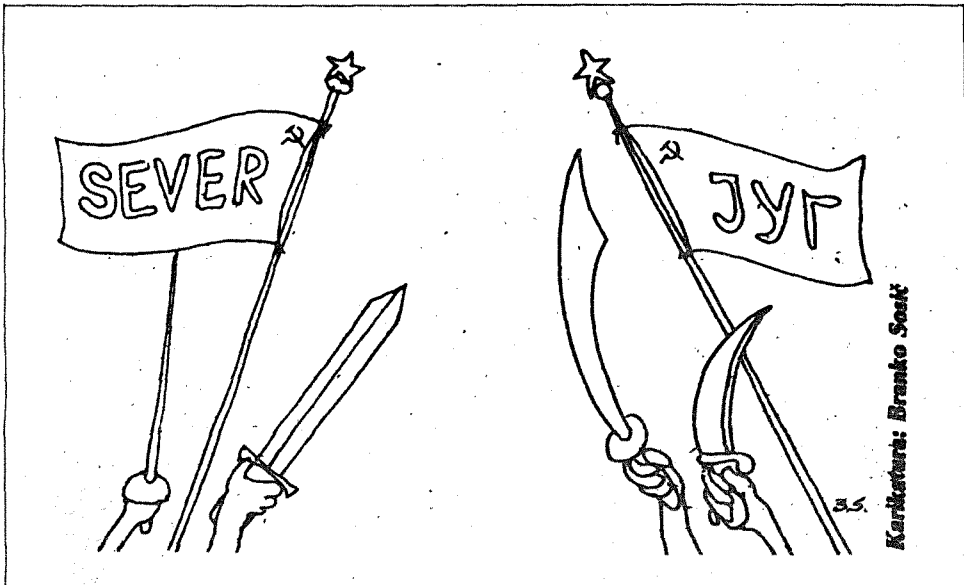
Kot smo neuradno izvedeli, so za Anteja Makovića, kot mandatarja nove vlade v predsedstvu SFRJ, glasovali Raif Dizdarević, Stane Dolanc, Josip Vrhovec, Radovan Vlaković in Sinan Hasani. Veselin Djuranović, ki je odstopil s položaja člana predsedstva, ni bil na seji. Nikola Ljubičić in Lazar Mojsov pa sta glasovala za dr. Borisa Jovića.

Črnogorski božič

Predsedstvo občinske konference SZDL Cetinje je 27. januarja sprožilo pobudo, po kateri naj bi božič razglasili za nacionalni praznik Črne gore. Kot je znano, so v začetku 18. stoletja Črnogorci na sveti večer pod vodstvom vladike Danila izgnali poturčence in nato začeli boj proti Turkom. Ta dogodek je opeval tudi Njegoš v Gorskem vencu. V Črni gori so tedaj božični večer slavili bolj kot nacionalni in ne kot verski

branamerni, bi upravičene socialne nemire zaradi nizkih plač in neoperspektivnega gospodarstva, lahko kaj hitro umirili. Denarja imajo dovolj, samo gospodarno ga ne uporabljajo, samo en primer: v prezadolženi Črni gori so še zmeraj v modi bogata poslovna kosila na naročilnico.

Montenegro-eksport iz Nikšića je porabil za reprezentanco 173 milijonov dinarjev, za prodaj božični večer slavijo bolj kot nacionalni in ne kot verski

narjev na prebivalca.

Ožja Srbija je resnici na ljubo šele četrta na lestvici; precej pred njo sta še Hrvaška – 2,70 milijona na prebivalca – in Vojvodina s 2,50 milijona, s čimer močno prekašate ožjo Srbijo!

Ob tem velja še zapisati Kučanovo trditev na taisti seji jugoslovanskega ceka, da se Slovenija že srečuje z velikim razvojnim zaostajanjem in naglim siromašenjem slovenskega gospodarstva. Podatek, da slovenskemu gospodarstvu ostaja le 41 odstotkov to zgovorno dokazuje...

Če temu še dodam, da delež ožje Srbije v družbenem proizvodu Jugoslavije znaša okrog 22 odstotkov, njen delež investicij pa ves čas okoli 35 odstotkov, je slika druge strani medalje mnogo zgovornejša.

Slobodan Milošević je na isti seji še dejal: »Spopadom v Jugoslaviji niso botrovali jugoslovanski narodi, pač pa njihovi predstavniki v vodstvih.« S to ugotovitvijo se povsem strinjam.

Ob tem pa sem se spomnil delegatskega vprašanja Dušana Sabolovića, ki ga je postavil 26. januarja na skupni seji vseh treh zborov hrvaškega sabora: »Morali bi dobiti odgovor na vprašanje, kdo organizira in financira mitinge in kolikšna je odgovornost Slobodana Miloševića za mitinge in politične pritiske, ki resno ogrožajo politični položaj v Jugoslaviji?«

Delegat Dušan Sabolović iz povsem razumljivih razlogov takrat še ni dobil odgovora na zastavljeno vprašanje...

Delegati hrvaškega sabora pa

povratku iz ZDA. Mislim, da ne pretiravam, če zapišem, da Politiki bolj od Stanovnikovih ugajajo brki Velikega Gruzijca... Napadi na Stanovnika vse do danes niso prav nič ponehali.

Družbo Stanovniku pa dela šef slovenskih socialistov Jože Smole, ki ima v Politiki zagotovljeno stalno mesto.

Izredno pisani dolgi koloni sta se pridružila še dva napadalca: igralec Stevo Žigon in vse prej kot naivni slikar – naivec Milič od Mačve...

Bral sem: »Podsjećajući na poslednje dane drugog svetskog rata, Djuro Trtica piše u »Politici« kako je Osmo krajiška brigada bez pomoći ijednog slovenačkog borca oslobodila Brežice i kao svoje darilo poklonila slovenačkom narodu. Pošto stižu pretnje (»Bosance u lance«) i mom saborcu i teškom ratnom invalidu Himzi Mesiću iz Bosanske Krupe, to mu predlažem, da u znak protesta lepo spakuje svoju drvenu nogu, što je zaradio na slovenačkoj granici.

S prestankom črnogorske države je prenehala tudi Črnogorska pravoslavna (avtokefalna) cerkev. Toda s ponovno vzpostavitvijo črnogorske države, to je SR Črne gore, pa ni bila ustanovljena tudi Črnogorska pravoslavna (avtokefalna) cerkev in ni bilo vračanja te cerkve v stanje do leta 1921.

Tako smo prišli v položaj, da ima Srbska pravoslavna cerkev v cerkvenih zakladnicah verjetno kar osemdeset odstotkov zgodovinskih zakladov črnogorskega naroda, s katerimi – kar je absurd – črnogorski narod ne razpolaga, ker so cerkve in njeni zakladi v Črni gori pod jurisdikcijo Srbske pravoslavne cerkve in praktično njena last po priključitveni burki leta 1918.

Večina duhovnikov v črnogorskih cerkvah niso Črnogorci po kraju rojstva – takih je samo šest aktivnih duhovnikov. Povsem jasno je, da duhovniki – prišleki, duhovniki Nečrnogorci, ne morejo imeti pravega razumevanja za črnogorske na-

slavne cerkve.

Mimogrede: Srbska pravoslavna cerkev ne prizna Makedonske pravoslavne (avtokefal-

praznik. Na Cetinju se bodo o tej pobudi izrekli občani, svoje pa bodo rekli tudi znanstveniki.

dilniki je dal za poslovna kosila 60 milijonov dinarjev, čevljarji Košute s Cetinja pa so pojedli 33 milijonov dinarjev. To so podatki SDK za leto 1987. Marsikatero socialno stisko pa bi lahko rešili, če bi poslovnežem zmanjšali apetiti, na družbene stroške seveda...

Vaš Sime

NOV PAR, MODEREN IN REDEK

Nova serija ženskih modelov obutve imenovana Linea.

Kaj je na teh čevljih posebnega?

Njihova ekskluzivnost, nizkoserijska proizvodnja. Modeli so izdelani iz uvoženih materialov in so naprodaj v večjih prodajalnah Peka.

STE MARIE AUX MINES 5, 64 290 TRŽIČ, TEL. (064) 50 260, TX 34534 YU PEKO

Ali res kaže menjati dan vstaje?

Izpod peresa uglednega partizanskega publicista Mileta Pavlina je 26. januarja – v tretji letošnji številki našega časnika – izšel članek: Nekaj misli o dnevu vstaje. V tem prispevku se je avtor zavzel za že večkrat izrečeni predlog – zadnja taka pobuda se je pojavila tudi v forumih SZDL – naj bi se Dan vstaje ne praznoval 22. julija, temveč 26. aprila, torej na dan ustanovnega sestanka Protiimperialistične (Osvobodilne) fronte slovenskega naroda. Ta rojstni datum (v nasprotju z uveljavljenim 27. aprilom) je neizpodbitno ugotovila zgodovinska stroka. Pavlin je podprl svoja izvajanja s številnimi zgodovinskimi podatki, ki naj bi pričali, da 22. julij ni bil posrečeno izbran za praznik. Pisec meni, da je bil ustanovni sestanek OF dogodek, ki bi po svojem pomenu najpolneje simboliziral začetek našega upora, razen tega pa da bi bil tako odpravljen nepravilni, skoraj trimesečni zamik glede obeleževanja dejanskega začetka slovenske vstaje. Pa Pavlinovem prepričanju naj bi sedanjemu datumu vstaje botrovali poznejši politični razlogi, namreč nekakšno umetno določanje vrstnega reda, kako so bile glede vstajniške ažurnosti oziroma zaslužnosti razvrščene naše republike: Srbija (7. julij), Črna gora (13. julij), Slovenija (22. julij), BiH in Hrvaška (27. julij), Makedonija (11. oktober).

Kot lakoničen ugovor zoper Pavlinova izvajanja je naše uredništvo prejelo iz zgodovinskega oddelka CK ZK Slovenije fotokopijo dela govora, ki ga je imel Edvard Kardelj v Zajčji doravi dne 4. julija 1972.

Iz tega govora citiramo nekaj odlomkov, ki se neposredno nanašajo na vprašanje, kako in zakaj je bil za slovenski dan vstaje določen 22. julij:

»Takoj v začetku aprila 1941. leta je centralni komite Komunistične partije Jugoslavije sklenil, da ne prizna kapitulacije, ki jo je podpisalo poveljstvo stare jugoslovanske voj-

ske, in da je Komunistična partija Jugoslavije skupaj z vsemi antifašističnimi in patriotskimi silami nadaljevala boj proti okupatorju. Takrat je bil ustanovljen pri centralnem komiteju Komunistične partije Jugoslavije vojni komite s tovarišem Titom na čelu, ki je imel nalogo voditi priprave za oboroženo narodnoosvobodilno vstajo. Takoj za tem so take vojne komiteje ustanovili pri vseh centralnih, pokrajinskih in okrožnih komitejih Komunistične partije Jugoslavije in seveda tudi Komunistične partije Slovenije. Tako usmeritev k pripravi oborožene narodnoosvobodilne vstaje je podprl tudi ustanovni sestanek Osvobodilne fronte aprila 1941... To je pomenilo, da so se najnaprednejše in za boj najbolj pripravljene sile slovenskega naroda skupaj z vsemi narodi Jugoslavije odločile skupno biti bitko za osvoboditev slovenskega in vseh jugoslovanskih narodov.

Če je bilo obdobje vojnih komitejev obdobje priprav za oboroženo vstajo, to ne pomeni, da takrat ni bilo nikakršnega oboroženega odpora. V raznih predelih Jugoslavije so nastajali oboroženi upori in posamične akcije z orožjem. To je bil spontan izraz odpora proti okupatorskemu nasilju in volje ljudstva, da se bori za svojo svobodo.

Tudi v Sloveniji so se že v aprilu, maju in juniju začeli vršiti posamezni spontani oboroženi in drugi napadi posameznikov na okupatorjeve vojske. Toda pogoji za prehod k vsesplošni narodnoosvobodilni vstaji so lahko dozoreli šele tedaj, ko so bile najširše ljudske množice pripravljene prijeti za orožje in podpreti oborožene borce.

Centralni komite Komunistične partije Slovenije je ocenil, da je tak trenutek nastopil, ko so fašistične armade vdrle v Sovjetsko zvezo. V zavesti slovenskega ljudstva je bilo globoko utrjeno prepričanje, da fašistični blok v boju s sovjetsko armado in združenimi silami antihitlerjevskega bloka ne more zmagati. Utrdilo pa se je tudi spoznanje, da slo-

venski narod ne bo svoboden, če bo čakal, da mu bodo drugi svobodo prinesli na zlatem krožniku, ampak bo dosegel resnično svobodo le, če si jo bo priboril z lastnimi silami, z lastnimi rokami, z lastnim orožjem. Izhajajoč iz take ocene položaja in pa sklepov CK Komunistične partije Jugoslavije, ki so celotno Partijo in vse narode Jugoslavije usmerili k oboroženi vstaji, je centralni Komite Komunistične partije Slovenije 22. junija 1941 namesto dotedanjega vojnega komiteja, ustanovil Glavno poveljstvo slovenskih partizanskih čet in izdal ukaz, da se tudi vsi drugi teritorialni vojni komiteji reorganizirajo v ustrezna poveljstva partizanskih vojaških enot. Istega dne je centralni komite KPS izdal tudi razglas, v katerem je pozval slovenski narod na takojšnjo narodnoosvobodilno vstajo. Konec junija je vse te sklepe centralnega komiteja sprejel in potrdil tudi vodilni forum Osvobodilne fronte.

Ni potekel niti mesec dni po 22. juniju, ko je glavno poveljstvo že izdalo povelje o prvi koordinirani akciji partizanskih čet na ozemlju Slovenije, ki naj bi se začela po 20. juliju. Kasneje je sicer nastala legenda, da je praznik narodnoosvobodilne vstaje na Slovenskem, se pravi 22. julij, povezan, kakor ponavadi pravijo, s prvim strelom. Toda kakor sem prej dejal, prvi streli na okupatorja so bili izstreljeni precej pred tem. S tem praznikom pa smo dejansko želeli zaznamovati začetek organizirane akcije naše narodnoosvobodilne vstaje proti okupatorju, ki se je pričela s prvim operativnim planom glavnega poveljstva.

Tako Kardelj.

Ni videti razloga, ki bi mogel omajati to njegovo pojasnilo. Dan vstaje torej praznujemo Slovenci 22. julija zato, ker je bil takrat 1941. leta izdelan in sprožen prvi operativni plan vojaškega poveljstva slovenskega oboroženega upora.

Jasno in nedvoumno.

Drugačne razlage so ponujali v teku desetletij interpretatorji, ki so tudi pod vplivom kolegov v drugih republikah iskali razne epske podrobnosti, da bi zadovoljili množičen okus po čim bolj konkretnih in slikovitih jubilejnih motivih. Tako je, žal, nastala tudi čudna zgodba »o prvem uporniškem strelu pod Šmarno goro«, ki je ohranjala med ljudmi famozno trdoživost kljub relevantnim zgodovinskim razlagam, med katerimi navedena Kardeljeva ni bila ne prva ne zadnja.

Ne da bi zmanjševali zasluge ustanovnega sestanka OF – pa tem manj še zgodnejše zasluge partijskih vojnih komitejev – saj jih je zgodovina NOB že davno ustrezno ovrednotila, moramo vendarle poudariti izjemen pomen omenjenega operativnega plana, s katerim so dotedanje slovenske osvobodilne in revolucionarne akcije dobile organsko povezanost in prerasle v enotno vseljudsko oboroženo gibanje. Ta zgodovinski akt zanesljivo zasluži obeležje, ki ga vidimo v vsakoletnem slovenskem prazniku vstaje 22. juliju. Tu so odveč sleherni namigi na medrepubliški »vrstni red zaslug« in na razne nedoslednosti, ki jih je v zvezi z organizacijo NOB ugotovilo zgodovinopisje (npr. na relaciji nazivov Vrhovno poveljstvo – Glavno poveljstvo).

Kar pa zadeva zgodovinsko pomoto, po kateri praznujemo dan OF 27. namesto 26. aprila, je že Mile Pavlin sam ugotovil, da je nebitvena in malo pomembna. Po osemindesetih letih, kar se nam ta pomota dogaja in ohranja, bi bilo njeno »popravljanje« združeno z nemajhnimi zmedami in stroški, ki jih tu ne bi podrobneje elaborirali. Povsem dovolj je, če smo napako ugotovili in če bomo skrbeli, da bo zabeležena in popravljena v odslejšnjih zgodovinskih učbenikih; ljudsko praznovanje samo pa je tako zakoreninjeno v zdaj veljavni datum, da le temu ne bi bil kos še tako strog uradni list.

Navsezadnje se je slovenski družbi v tem trenutku ukvarjati s precej težjimi in usodnejšimi problemi.

Zvone Kržišnik

Dvajset let revije Naša obramba

»Rasli smo s podružbljanjem obrambe!«

Z izidom letošnje prve številke je revija Naša obramba zaokrožila dvajsetletnico svojega obstoja. V tem času je prebolela otroške bolezni, tako da se lahko danes njeni snovalci pohvalijo, da so se uvrstili med najbolj brane publikacije pri nas, in da kakovost revije že prerašča slovenske in tudi jugoslovanske revije; še več, lahko jo brez kakršnegakoli pretiravanja postavimo ob bok najbolj znanim svetovnim tovrstnim revijam. O minulih dvajsetih letih Naše obrambe, načrtih za vnaprej in drugem smo se pogovarjali z odgovornim urednikom Miroslavom Ulčarjem.

»Naša obramba je prevzela in nadaljuje izobraževalno vlogo Vojaškega informatorja, ki je v šestdesetih letih izhajal za člane združenja oficirjev in podoficirjev. Nastala je z začetkom intenzivnega podružbljanja splošne ljudske obrambe in družbene samozagrade. To je bilo v času, ko je bila ustanovljena teritorialna obramba, samostojnega organiziranja zveze rezervnih vojaških starešin in krajevnih skupnosti, ki so začele dobivati prve naloge na področju obrambe.«

Torej so ti procesi vplivali na vsebinsko zasnovano revije? »Kot se je širilo podružbljanje obrambe, se je razvijala tudi vsebinska zasnova revije. Že v nekaj letih ni bila zanimiva samo za rezervne vojaške starešine, ampak je postajala privlačna tudi za prebivalce, kar se je pokazalo v njeni nakladi. Ta se je večala in kmalu je daleč preseгла

števílo članov ZRVS, v najboljših letih smo imeli prodano naklado do 125 tisoč izvodov. Izdali pa smo posamezne številke s precej večjo naklado, ena pa je izšla celo v 400 tisoč izvodih.«

Ali morajo biti rezervni vojaški starešine naročeni na vašo revijo?

»Naročnina nanjo ni bila nikoli obvezna in torej tudi ni pogoj za članstvo v katerikoli organizaciji. V prvem desetletju izhajanja so lahko izdajatelji, teh je danes sedem, izdatneje pomagali pri izhajanju Naše obrambe. Še leta 1979 so finančni prispevki ustanoviteljev pomenili enajst odstotkov vseh letnih prihodkov, ko pa se je v osemdesetih letih gospodarski položaj zaostрил, se je ta delež začel zmanjševati in je lani padel na dobra dva odstotka. Za nas v uredništvu pa je to pomenilo, da se mo-

ramo z vsebino in trženjem potruditi, da bo revija, kljub komercialni ceni, ostala še naprej zanimiva za veliko število kupcev in bralcev.«

In kako ste pri tem uspeli?

»Raziskava Slovensko javno mnenje '87 je pokazala, da Naša obramba redno prebira okoli 350 tisoč ljudi in je po bralnosti zasedla med periodiko četrto mesto. Pred njo so samo Jana, Stop in Nedeljski dnevnik. Ne smemo pa pozabiti participacije občin k naročnini. To pa je v bistvu pomoč kupcu, da jo lažje kupi, še vedno pa je odvisno od nas samih in naših prijemov, da kupca prepričamo za naročnino. Iz tega tudi izvira nezainteresiranost v nekaterih občinah, da bi pri njih povečali število naročnikov, saj bi se v tem primeru povečala tudi participacija.«

Vsi, ki delamo v novinarskih hišah vemo, kako vrtočlavo se dvigujejo cene papirja in grafičnih storitev. Kako jih vsi uspevate pokriti, in kako vam uspeva, da nemoteno izhajate?

»To odvisnost od samega sebe rešujemo z nenehnimi prizadevanji za zanimivo in pestro vsebino revije, s sodobnimi tržnimi prijemi in

skrbnim gospodarjenjem. Občutno si pomagamo tudi z dohodki iz založniškega programa, ki smo ga ustanovili ravno za to, da bi olajšali izhajanje revije. V sodelovanju z odbori skupnosti borcev različnih enot NOV in POS izdajamo monografije. Tiskamo specializirano revijo s področja letalstva in vesoljske tehnike Krila, poleg tega pa izdajamo bogato ilustrirane knjige o sodobni vojaški tehniki, videokasete in različne strokovne pripomočke.«

V uredništvu Naše obrambe in njeni upravi je zaposlenih malo delavcev. Kako pa uspete napolniti vse strani revije?

»Res je, naš kolektiv je izredno majhen. V uredništvu, ki pripravlja revijo smo samo trije zaposleni, v naši upravi pa je pet delavcev. Imamo pa izredno močno zaledje v zunanjih sodelavcih. Tako se v letu dni zvrsti na straneh Naše obrambe več kot osemdeset novinarjev, publicistov, strokovnjakov za različne vojaške vede, zgodovinarjev in drugih. Po občinah pa je razpredena mreža dopisnikov in poverjenikov za razširjanje Naše obrambe.«

Kakšna je vsebinska zasnova revije danes, in kaj vse

Odgovorni urednik Naše obrambe Miroslav Ulčar

lahko bralci najdejo na njenih straneh?

»Naša obramba je ilustrirana revija za sodobnega bralca. Obravnavamo vsa vprašanja obrambe in varnosti pri nas in v svetu. Poleg aktualnih notranjepolitičnih in obrambnosamozaščitnih vprašanj obravnavamo tudi vojaškopolitični položaj v svetu. Strokovno obdelujemo vojna in druga krizna žarišča, posebno pozornost namenjamo mirovnim prizadevanjem in procesom razoroževanja. V strokovnem delu pa objektivno opisujemo sodobno vojaško in vesoljsko tehniko in tehnologijo. Pišemo o naših in tujih oboroženih silah, njihovih doktrinah, veččinah vojskovanja, tako lahko rečem, da je zanimiva za vsakogar.«

Kljub številnim naročnikom, trenutno jih imate več kot sedemdeset tisoč, je vaš cilj znova povečati njihovo

število. Gotovo že razmišljate, kako bi to storili?

»V prihodnje si bomo prizadevali pridobiti nove sodelavce, tako da bi na straneh Naše obrambe obravnavali še več različnih tematik, da bi predstavili še več različnih pogledov. Načrtujemo, da bise okoli Naše obrambe zbrali vsi najspodobnejši avtorji, vsi strokovnjaki, vendar ne samo iz Slovenije, ampak iz vse Jugoslavije, morda celo tuji pisci, ki bi pisali izrecno za našo revijo. Kakovost revije pa so že odkrili ali pa jo odkrivajo tudi bralci v drugih republikah. Novembra lani smo imeli tudi prve pogovore z najvišjimi predstavniki RŠTO Hrvaške, RSLO in RK ZRVS Hrvaške, ki so predlagali, da bi Naša obramba začela izhajati tudi v hrvaško-srbskem jeziku za bralce na Hrvaškem in v Bosni in Hercegovini. V okviru tega projekta pripravljamo načrt za prvo vzorčno številko hrvaške Naše obrambe.«

B. K.

Suša je naravna nesreča, lahko ji pa še kaj »dodamo«

Dežja ni, pšenica ne klije

Staropregovor pravi, da kadar človeka hudič zajaha, ga ne spusti več zlepa. Tako nekako se zdi, da je v teh, že tako težkih časih še suša prišla nad nas »za povrh«.

Zdaj, ko se vse več govori o suši v Sloveniji, smo se šele dodobra ovedli, da po nekaterih predelih ni bilo omembne vrednega dežja vse tja od lanskega maja. Tako poročila opozarjajo, da je prišlo pred koncem januarja letos do tiste kritične točke, ki že povzroča večje in manjše motnje v preskrbi s pitno vodo za prebivalstvo.

Če se spomnimo lanskega leta: pomladi, poletja in jeseni, kaj hitro ugotovimo, da padavine niso dosegale normalnih vrednosti. Kakor ponavadi, je bilo že lani najbolj sušno na Primorskem (s 65 odstotki od običajnih letnih padavin), medtem ko je bilo na Gorenjskem je bilo malo boljše (s 75 odstotki od običajnih količin letnih padavin), medtem ko je bilo na ostalih območjih naše republike povprečno za dvajset odstotkov manj moče kot je normalno. Le na Dolenjskem je bilo lani še kolikor.toliko ugodno.

Republiški Štab za civilno zaščito, ki je pripravil o sedanjih razmerah, ki jih povzroča dolgotrajno sušno obdobje, obsežno informacijo, je skozi meteorološka sporočila ugotovil, da so zadnje (zabeležke vredne) padavine padle oktobra lani, medtem ko smo dobili v novembru le 10 in v decembru 30 odstotkov od sicer v »rednih pošilk« z neba.

Januarja letos ni bilo v deželi Kranjski niti kapljice moče, pri čemer pa moramo dodati, da padavin tudi v sosednjih državah, od koder priteče del voda – ni bilo.

Podatki za konec januarja 1989 kažejo, da je bilo vodno stanje večjih slovenskih vodotokov med srednje malo in minimumom. In vodostaji še kar upadajo. Ponekod prihajajo na dan prodnate zaplate, povsod pa znamenja naših neusmiljenih in nenehnih onesnaževanj. V kar 40 slovenskih občinah morajo na odročne kraje, kjer niso speljani vodovodi, razvažati pitno vodo. Gasilska društva, ki so za zdaj temeljni nosilci prevoznih nalog, prepeljejo dnevno 2524 litrov vode do porabnikov. Niso pa ogrožene le primorske občine, prizadete so tudi mariborske občine, pa tudi na Ptujskem je že kar kritično.

Iz poročila Republiškega štaba za civilno zaščito je razbrati, da iz najbolj prizadetih občin sporočajo, da bodo lahko zadovoljivo obskrbovali prebivalstvo z vodo le še 10 do 20 dni.

Odgovorni in vsi, ki so te dni zaposleni s prevažanjem vode, gledajo nemočni v nebo, prebivalci v krajih, kjer vode zmanjkuje, pa so zaenkrat še nekam pomirjeni, saj »službe brezhibno delujejo«. Kaj bo pa nastalo, če dežja še

delovne organizacije, ki imajo ustrezna vodila, rabna tudi za prevoz vode. Tudi ljudje, ki že mesece prevažajo vodo, postajajo utrujeni in vozila se začenjajo kvariti...

Kras – suho kot poper – nevarnost požarov

Skrajnih ukrepov za dosledno omejevanje uporabe pitne vode so na obali in Krasu že vajeni. Podobno ostre ukrepe so v sežanski občini uvedli tudi za protipožarno varnost, saj je vsakršno individualno kurjenje na prostem prepovedano, medtem ko na obali s posebnim dovoljenjem ustreznih organov to še smejo početi. Težave nastajajo predvsem zato, ker so vse človeške in materialne zmogljivosti ta hip usmerjene k preskrbi z vodo tako, da bi ob malo večjem požaru že iskali naokrog proste cisterne in – gasilce.

Čeprav so naši otroci tako željno pričakovali zimskega veselja vsaj v medpočitniškem času in bi bili zadovoljni s snegom še tudi zdaj, se prebivalci hribovitih krajev na Tolminskem, po idrijskih hribovih, v Brkinih in drugje snega bojijo, saj bi se potem še po-

slabšala preskrba z vodo, ker bi postale ceste težje prevozne... Neki nizozemski vreme-nar pa je napovedoval za čas ob koncu februarja in začetku marca precej zajetne snežne padavine. Upajmo le, da se je vsaj malo zmotil, oziroma, da bo namesto snega padel – dež.

Obala, ki se napaja iz dveh večjih vodnih zajetij, še neka-ko shaja, kljub dejstvu, da na primer izvir v istrskih Grado-lah, ki ima normalno pretok 220 litrov v sekundi, »iztiska« iz zemlje le še po 95 litrov v sekundi.

V sežanski občini še nikoli v zadnjih letih niso tako do-besedno občutili, kakšna sre-ča je, da je bil zgrajen vsaj kraški vodovod z zajetjem v Brestovici, kajti, če bi bilo po starem, bi v tistih krajih že zdavnaj morala priskočiti na pomoč vojska in še kdo.

Novogoričani so, vsaj tisti, ki so priključeni na vodovodno omrežje, ta hip lahko še mirni, saj zajetji pri izvirih Mrzleka in Hubljanše ne kažejo kritičnih znamenj usiha-nja. Zato pa so problemi s preskrbo hribovitih predelov brez vodovoda podobni kot na Krasu.

Od jutra do večera

Sežanski gasilci skupaj z di-vaškimi, materijskimi, seno-žeškimi in komenskimi vozijo cisterne od jutra do večera.

Povprečno po devet voženj dnevno (večje cisterne po 8, manjše pa po 4 m³ naenkrat). Vozniki prevozijo od 200 do 260 kilometrov dnevno, na-ročniki pa brez besed odšte-vajo po 6000 din za kubični meter življenjske tekočine. Prenekatera gospodinjstva v teh, že tako težkih časih še komaj zmorejo te dodatne stroške, vendar ne gre druga-če – treba je imeti za lastno rabo in tudi za živino...

Če doselej še niste slišali za odročne istrske in brkinske vasi, kamor prihaja voda le z neba in s cisternami, vam jih tokrat nekaj naštejemo: Podgorje, Petrinje, Rakito-vec, pa Brezovo brdo, Kovči-ce, Barka in Prešnica v Brki-nih, celotna Vremska dolina... in celo vasi, ki so le lučaj od Sežane kot so Utov-lje, Dobravlje, Ponikve, Av-ber in znameniti Štanjel.

Seveda računi o tem, koli-ko je vredna (koliko dejansko stane) voda, ki jo sedaj po slovenskih krajih razvažajo gasilci, še niso narejeni, jasno pa je lahko že vsakomur, da je ta voda dalež od one iz vodovoda in, da presega de-jansko ceno tistega, kar zanjo odštejejo občani. Zaenkrat vodnogospodarske skupnosti še urejajo račune z gasilci po dogovorih, če bo pa suša še trajala, bo najbrž tudi o sred-stvih za pokrivanje cene vode v izrednih razmerah treba šir-še razmisliti.

Dva utrinka

Ko smo po Sežanskem spraševali ljudi, kako so za-dovoljni s preskrbo z vodo, so vsi po vrsti zatrjevali, da je treba domače gasilce samo pohvaliti, da še niso opešali in, da klub težkim »furam« še vse zmorejo tako, da čakalna doba za vodo ni pretirano dolga. Le malo pa jih je vede-lo, da je v dneh največje gne-če, ko je čakalo v vrstnem redu za vodo tudi po sto gos-podinjstev, prihitela sežan-skim gasilcem na pomoč še cisterna (z voznikom seveda) iz Moškanjcev na Ptujskem. Tako se je še enkrat izkazalo ne le človeška solidarnost ampak tudi medgasilsko so-delovanje.

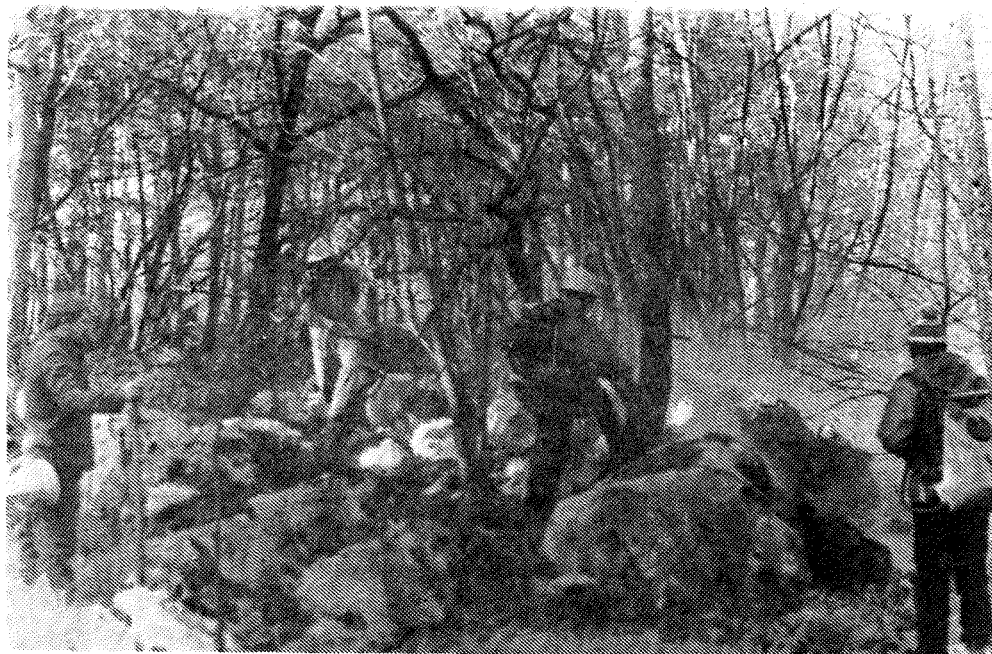
Ker seveda suša ne straši le po primorskih krajih ampak tudi na Štajerskem, bomo zlasti o pričakovanih posledi-cah na letošnjem pridelku spraševali ptujske in maribor-ske kmetovalce v eni od na-slednjih številk našega časopi-sa. O socialnem vidiku vo-de in suše pa še tole: ptujski gasilci prevažajo sem ter tja oddaljenim gospodinjstvom brez vodovodne napeljave vodo. Nekega dne so jo odpe-ljali neki starki v samotnem bolj hribovitem območju.

Voda, ki so jo pripeljali, je stala 5 (beri pet) starih milijo-nov dinarjev, starka pa je v svoji revii pripomnila, da je ne more poravnati, ker preje-ma le šest starih milijonov di-narjev na mesec. Kaj so torej mogli storiti gasilci? Starki so natočili vode in ji rekli, naj na plačilo kar pozabi. Pa ni po-zabila! Čez nekaj dni, ko je dobila »že naslednjih« šest (!) milijonov dinarjev, je vzela pot pod noge in prišla h gasil-cem, da bi poravnala svoj dolg. Nismo hoteli s to zgod-bo povedati, kako človeko-ljubni in humani so gasilci, zanje itak vemo, da so v več-jem številu prostovoljci in to-rej volonterji, ljudje, ki so se prostovoljno odločili, da bo-do svoj humanizem izkazova-li ljudem v stiski. S to zgodbo smo hoteli pokazati le, kako resno je vzela svoj dolg star-ka in kako vestno je prišla poravnati račun za vodo, ki so ji ga že na začetku oprostili. V svoji veri in poštenju seveda ni videla in ne vedela, da drugi, manj natančni lju-dje ne jemljejo sebi le tistega, kar jim pripada, ampak kdo-ve kolikokrat več, kot je bilo vredno nekaj kapljic njene vode.

B. Ž. J.

Požari so poleg povečane stopnje onesnaženosti okolja največja nevarnost, ki jo povzroča suša. Prizor je iz protipožarne akcije pred dnevi pri Lipici blizu Sežane, kjer je zagorela gmajna.

P. S.
V televizijski oddaji o nizkem vodostaju Save in atomski centrali v Krškem so nam zavrteli tudi »alarmantno poročilo« zagrebške televizije. Ni čisto jasno, ali »so se ljubljanski televizijci elegantno izognili lastni kritiki nuklearcev, ko so spustili tako dolg »sporni« odlomek sosednje televizijske hiše, ali so nas na tihem opozorili na nekatere momente, o katerih premišlja te dni vsak ekološko osveščen občan? To drugo se zdi nara-vi razmer bliže, zato vsaj ne ime-nujmo zagrebškega prispevka alarmantnega, ampak se potrudimo in premislimo, kaj zvišanje toplote Save v biološkem pomenu prinaša prihodnosti.

Prešernove nagrade

● Alenka Bartl

kostumografinja

Že več kot petintrideset let v slovenskih gledališčih in in filmu soustvarja predstave in filme. V obrazložitvi za nagrado žirija posebej poudarja njeno odliko: težnjo k jasnosti in slikovitosti, hkrati pa k natančni notranji povezavi v posameznih kostumografijah predstav, kar je ne odvraca od sega-

nja po eksperimentu, kjer so ostale dramaturške in tekstovne možnosti za to podane.

Poudarjali so raznolikost njenega ustvarjalnega opusa, sproščeno, vendar poznavalsko rabo elementov zgodovinskih obdobj in slogov, hkrati pa osebnostno domiselnost in duhovitost.

Kostumografija v prizoru iz drame Harolda Pinterja Vrnitev

Kostumografija za operno predstavo Čajkovskega Romeo in Julija

● Mojmir Lasan

baletnik

Z visoko tehnično izvedbeno profesionalnostjo Lasan že triindvajset let soustvarjalno s koreografijo oblikuje raznovrstne baletne like iz preteklosti in sedanjosti. Talent, izgled, znanje, vzdržljivost in zanesljivost v plesu v dvojce so ga predestinirali za tako imenovane »prinčevske« vloge, ki so v Lasanovi interpretaciji pridobile širše umetniške dimenzije in presegle zgolj lepoto odrskega plesa. Svojo plesno kreativnost je Lasan lahko najbolj sprostil pri oblikovanju dramatičnih, človeško kompleksnih likov, kot so na primer Spartak, Mirko v Vragu na vasi, Jose v Carmen in sedaj Peer Gynt, v katerem na odru dozoreva iz vihravega nordijskega pastirja preko zapeljivca in sanjača do ponižanega in od življenja

utrujenega moža. Lasanova umetniška vsestranost, profesionalna zanesljivost, zavze-

tost in uspešnost pri plesnem oblikovanju raznovrstnih človeških karakterjev predstav-

ljajo hrbtenico baletnega ansambla in so vzgled prihajajočim generacijam plesalcev.

● Rudi Šeligo

pisatelj

Štiri desetletja živo deluje v slovenski literaturi. Vnesel je številne elemente modernizacije v slovensko dramatiko in prozo – tako s tematiko kot s slogom. Eden najuspešnejših sodobnih slovenskih pisateljev, katerega dela so »pisana na videz objektivno, z eksistencialističnimi in reističnimi slogovnimi prijemmi, prežema globlja simbolika, čeprav se dogajanje in pripovedovanje močno dotika stvari in problemov posameznikov v sodobni socialni, moralni in kulturni atmosferi.« piše v obrazložitvi, ki opozarja tudi na njegove tipe oseb, dialoge, scenske prvine in še nekatere druge prijeme, s katerimi avtor doseže, da se alegorija spreobrne v ironijo privzete snovi ali pa v novo videnje, doživetje in vrednotenje davnih likov in – današnjega sveta.

Iz novejšje proze so posebej omenjena Molčanja kot primer prefinjenega sloga in nove simbolnosti, hkrati pa novejšje drame, ki so slogovno različne in je vsak zase zaključena umetniška celota.

Iz zbirke krajših proznih tekstov pod naslovom Poganstvo

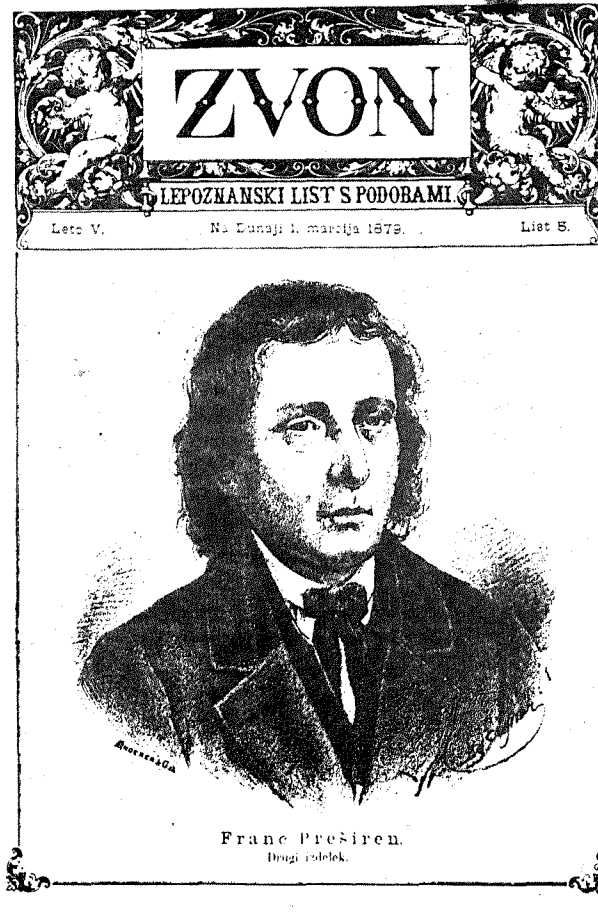
Vigilija ali konec vajenske dobe pesnikov

»Ali je pot, ki zdaj rabi za nekakšno cesto, navzdol težka in vijugava. Vse od Petrovega brda sem, ko se tako ovinkasto in

ozko spušča proti zadnji Sori in potem tja daleč ob Sori in Selščici po dolini in še tja daleč skozi Loko in naprej proti severu, kjer je nemara dom in toplota. Zdaj pa je komaj začetek spuščanja in Petrovo brdo je še zelo bliz zadaj, čeprav se pot spušča navzdol in je takšna, kot da je mogoče zelo malo poledenela povrh, po kamenčkih, kamnih in kotanjah, ko se neustavljivo spušča globoko dol. Luna, ki je že bila polna, je tam visoko na desni, celo nad Poreznom in osvetljuje tazgornji, ne preveč temni, samo z usodnim mrakom obarvani večer na poti, da se na tenki in strnjeni vlagi tudi malo lesketa. Kolesa ropotajo, ko meljejo v majhne koščke tenko plast in spodrivajo gramoz, da preglasašjo motor, ki je tam spredaj. Malo tudi rosi, da so brisanci v teku in tudi šumijo, da je pot gladka kot kakšna svetloba. Tam spredaj je veliko mesto. Gozdovi so vsenaokrog in med njimi so jase, ki se svetijo kot kakšna lunina morja. Vse so malo vdrt, samo smrekovi gozdovi so na izboklinah in se zmeraj samo vzpenjajo ko ta težka pot vodi proti zahodu, potem pa že tam daleč na sever. In včasih, na nekaterih manjših odsekih ni v podrobnostih prav tako speljana, kot bi kakšen voznik tam notri nemara hotel. To se vidi. To je mogoče videti, ker grejo katerikrat prednja kolesa čisto na desni rob, potem pa ostro preskočijo proti sredini ali celo čisto proti levemu robu, da je nemara treba spet tako naglo in ostro proti desni, dokler se vse to negativno ravnotežje zlagoma ne ujame v pozitivno in so nekaj časa mir, pot, luna, rosní dež in gozdovi z jasami na obeh straneh. Potem se kdaj pa kdaj vse to ponovi, mesto in dom pa sta kljub temu zmeraj bolj blizu in manj na severu. Je pozni večer 10. novembra, ko je jutri potem ta jesenski pust. »Duša moja, slaba vest«.

Darilo za praznik:

Sodobniki o dr. Francetu Prešernu

Milan Dekleva

pesnik

sicer pa naš novinarski kolega z Ljubljanskega dnevnika, je prejel skladovo nagrado za pesniško zbirko Zapriseženi prah in za pesmi v najnovejši zbirki Odjedanje božjega. Vse je skozi različne pristope vendarle iskanje »korenin eksistence sveta in človeka«.

Iz pesniške zbirke Zapriseženi prah

Goltanec pesmi

Ne peti, ne molžati. Nič se godi,
Biti zaupnost v otroškem goltu.
Zlo na nedolžni poti: med korenino in plodom
sled premen.
Ne biti nem.

Lepota je čutna zbranost časa za ljudi.

in še tri kitice iz knjige pesmi za otroke, ki jo je pripravil skup s slikarjem Štefanom Planincem

tulipan vozi kamion
zvonec je od dirke zaspan
dan si je z luno očeta klobuk
vino je v glavi sifon

hlače so zrasle iz nog
noge skočile iz hlač
pesem je srna ki nosi roge
miš je šišmaš če jo imaš

potok pretaka solze
poštar prenaša klavir
topol je goba ki sname klobuk
dimnik je vlak brez koles

Veronika Drolc

igralka

je prejela nagrado Prešernovega sklada za štiri igralske dosežke v zadnjih dveh letih: za vlogo Silivije v Bettijevem Zločinu na kozjem otoku, za vlogo Chanta v Genetovem Balkonu, za Pujsko v Milnejevem Medvedku Puju in za vlogo Marte v Filipčičevi Atlantidi. S temi vlogami, so zapisali predlagalci nagrade, je mlada igralka dokazala izreden gledališki talent, podkrepljen z veliko mero profesionalizma in zavezanosti igralskemu poklicu.

V prihodnje brez opravičila

Prebral sem članek »Iz vaših poročil«. Odpovedi glasila TV-15 so samo psihični učinek na obrazložitev, ki je bila priložena k položnici. Uredništvo se je v obrazložitvi opravičevalo zaradi povišanja naročnine. Vsi bralci vemo, da se v naši domovini iz dneva v dan vse draži, in da se bo tudi glasilo TV-15 podražilo. Predlagam uredništvu, da v bodoče pošlje položnice brez opravičila, pa bo vsak naročnik plačal.

Spoštovani naročniki TV-15!

Mesečna naročnina je 4000 din, za ta denar se ne more niti en sam človek pripeljati z avtobusom mestnega prometa iz ljubljanskih Most na Rudnik in nazaj! V trgovini trenutno staneta 4000 din dve steklenici piva, če se tema dvema steklenicama piva odpovemo in obdržimo glasilo TV-15, bomo imeli bolj zdrava jetra in žile. Iz TV-15 pa marsikaj zvemo, česar v drugih glasilih ni in zato bomo imeli bolj vedre možgane. Če pogledamo letno naročnino, je to okoli 48000 din, za ta denar pa v trgovini ni mogoče kupiti hrane za polno PVC vrečko, (odvisno seveda, kaj kupujemo). Z odpovedjo glasila TV-15 si ne bomo niti malo rešili težkega finančnega problema.

Janez Krošelj
Cesta XV. divizije 188
Ljubljana

Razmišljanje upokojenega rudarja

Sem upokojeni rudar, upokojil sem se leta 1964 kot kvalificirani strelec v jami. Zdaj sem star 75 let in imam za seboj 44 let delovne dobe. Ko sem stopal v pokoj, sem bil s svojo pokojnino kar zadovoljen, zlasti v primerjavi s starejšimi upokojenci. Zdaj pa sem jaz postal starejši upokojenec in sem zapostavljen v primerjavi z mojimi mlajšimi kolegi. Medtem ko se drugim pokojnina dviga, moja zaostaja kar za kakšnih 40 odstotkov.

Kot borec NOV nisem bil upravičen do 30-odstotnega borčevskega dodatka, ker sem imel pač polno delovno dobo. Tako sem bil tudi tu prikrajšan. Prištevajo temu še, da žena nima pokojnine in je bolna, s posledicami iz vojne (pri čemer ni uveljavljala posebne dobe, čeprav je delala za NOG, ker je menila, da ni nosila puške...). Če zaprosiš za priznavnilno, je odgovor negativen, oziroma ti kakšen mlajši uradnik reče, da bi moral ob pravem času bolj grabiti. In pri tem danes mlada generacija ne ve, kaj je morala naša generacija prispevati za razvoj domovine. Koliko je bilo treba prostovoljno delati... In v službah nismo pili kave, ni bilo malice, in tudi zaščitnih sredstev ne.

Zategovati smo morali pasove, po službenem času pa še odhajati na prostovoljno delo, pa na sestanke, te ali druge organizacije. Takrat smo rekli: vse za boljši jutri in nismo imeli izgub. Delali smo skoraj vse sobote in nedelje pa tudi praznike.

Danes tudi lahko vidimo tu in tam po vaseh, kako stoji po kakšen novi družbeni dom — notri pa vlada tišina. Redki so v njih družabni večeri in nedeljski popoldnevi. Mi smo pa takrat rekli: ko bo dom zgrajen, se bomo v njem srečevali. Zdaj pa je zvečine

tako, da greš lahko kam posedet le za velike denarje ali pa moraš čepeti doma med štirimi stenami in se nekako prilagoditi, pri čemer ne veš več, za kaj smo se borili.

Na nekem predavanju, še sredi vojne je bilo, sem slišal, da bomo po vojni vsi enaki, da bomo imeli vsi dovolj za življenje. Sedaj je pa le drugače. Eni imajo vile ob morju, drugi pa še stanarine ne morejo plačevati. Mi smo se leta 1947 v partijski šoli čisto nekaj drugega učili, kot se sedaj godi. Nas starejših nihče ne razume in tudi ne verjame, kaj vse smo delali v svoji mladosti.

M. Leopold

P. S. Prilagam fotografijo s srečanja društva upokojencev Pesje pri Titovem Velenju, ko smo se dobili z upokojenci pobratenega društva iz Sentjerneja na Dolenjskem. Srečanje je bilo v Kostanjevici na Krki, kjer smo se lepo imeli. Fotografija je tudi nastala pred kostanjeviškim gradom, ki smo si ga ogledali. Bili smo še na Javorovici, kjer je padel 4. bataljon Cankarjeve brigade. Potem smo obiskali še Pleterje ter se ob domači kapljici in pesmi vsaj malo razvedrili, saj prav tega starejši ljudje najbolj pogrešamo.

Težav in nepravilnosti je pri nas več kot zadosti

Slovenija je nemalo plačevala in še plačuje v sklad solidarnosti. Ta denar se razporeja in podeljuje nerazvitim republikam in pokrajinam. Vsi vemo, da levji delež tega denarja dobi pokrajina Kosovo, ki pa se ne more (ali noče) dvigniti vsaj malo. Za koleščino, denarja, ki je bil poslan tej pokrajini, se ne ve, namreč, za kaj je bil uporabljen. Saj ni o tem nobenega nadzora. V »TV-15« št. 1, z dne 12. 1. 89, pa berem pod člankom »Službeni avtomobili«, da si je Slovenija privoščila lani le 25 novih službenih vozil, medtem ko so se na Kosovem odločili za več kot 90 novih tovornih vozil?! Po vsem tem človek lahko sodi, da imajo tam dovolj težav in tekanja, da vse lahko usklajajo, za to jim je potrebno toliko vozil, kdo pa jih plačuje, pa itak vemo in sklepajo je lahko le, da na Kosovem niso neuki ljudje!!

Na tednik »TV-15« je zvečine naročena generacija, ki je bila aktivno udeležena v narodno-osvobodilnem boju, ali pa so bili podporniki-aktivisti. Letošnji »TV-15« št. 2 pa navaja, da je bilo kar preko dva tisoč odgovorov tega tednika?! Veliko, res veliko in dovolj jasno nam pove to dejstvo, v kakšnem gmotnem položaju danes živijo ti ljudje. V dobrem prav gotovo ne. O tem nam dovolj zgovorno govori članek v isti številki »TV-15« pod naslovom »Problem ni le denar«. Ko to človek prebira, skorajda ne more verjeti resnici, pa je le res. V tem članku piše med drugim, da na podeželju še ni čutili tako mizernega preživetja, kot je to v mestih in res je tako. Tudi jaz sem te generacije, živim pa na podeželju in res še ni tako hudo, kajti na podeželju vsak lahko, ako je le še malo pri močeh, obdeluje kakšen košček zemlje okoli hiše, ako jo ima, ali pa jo dobi v najem pri dobrem kmetu, saj teh se na podeželju še dobi. S tem si pridela solate, krompirček in še kaj, da ni treba po vsako »drobnarijo« na trg kot je to v mestu. Je pa res tudi to kot omenja ta članek, da so vsi ti ljudje navajani skromnosti in znajo vsak dinar še kako obrniti.

Pri vsem tem je pa danes najbolj boleče to, da se je pri nas tako bolešno razpasla birokracija, da ji bo težka priti do kraja. Kaj vse počnejo danes tisti naši ljudje, ki so se dokopali do položajev? Kaj vse so si zgradili

SOLIDARNI BOMO KOS TUDI NARAVNI NESREČI

PRISPEVAJMO V SKLAD
MESTNEGA MUZEJA IDRJA
ZA SANACIJO
PARTIZANSKE BOLNIŠNICE
FRANJA CERKNO

ŠT. RAČUNA: 52020-743-1146

Sklep o ustanovitvi odbora za spodbujanje in spremljanje sanacije ter obnove in zaščite partizanske bolnišnice Franje

Predsedstvo Republiške konference SZDL Slovenije je na 23. seji 31. januarja 1989 sprejelo sklep o ustanovitvi odbora za spodbujanje in spremljanje sanacije ter obnove in zaščite partizanske bolnice Franje.

Odbor sestavljajo delegati družbenopolitičnih in samoupravnih organov in skupnosti, družbenih organizacij, samoupravnih in upravnih organov ter drugih ustanov, ki glede na svojo družbeno vlogo in funkcijo lahko prispevajo k uresničevanju nalog sanacije in obnove Partizanske bolnice Franje, ki jo je prizadela naravna nesreča.

v Neumu, na Ohridu, in bog si ga vedi kje še vse in s kakšnim denarjem — s svojim prav gotovo ne! Vse takšne premičnine in nepremičnine, za katere lastniki nimajo trdnih dokazov, da so si jih pošteno prislužili z delom, bi morali zapleniti in jih tudi sicer klicati na odgovornost.

Prav zato bo imel novi ZIS z mandatarjem ing. Antejem Markovičem veliko težkega dela, da vse to spravi spet nazaj v prave tire. Težko bo tudi delo za zavezitev inflacije, kajti vsi lepo po mili volji kar naprej dvigujejo cene. Potem se nekoliko dvigujejo tudi plače in pokojnine, toda kaj bi vse to, če pa inflacija že vnaprej vse izniči; razpon med cenami in prejemki se večja.

Ljudje moje generacije se še spominjajo, da je bil borec v času NOB za en vzlet krompir postavljen pred zid. V taborišču jih je v enem večeru viselo zaradi »ukradenega« jabolka — sedem! Res, bila je vojna in danes je ni, s tem pa še ni rečeno, da lahko vsakdo dela vse kar hoče; nekateri delajo z ljudskim premoženjem in pridobitvami tako zapravljivi in razpisno in si tudi prilastajo zase ter za svoje, da menda nikjer na svetu tako. Tega mora biti konec, sicer nas bo vse pobral hudič, kajti kdo drugi nas niti maral ne bo več!

Jože Ambrožič

Zastavljajo se mi vprašanja

Pod tem naslovom je v TV-15 z dne 19. januarja 1989 tovarišica Marija Žnidaršič zastavila nekatera vprašanja o uradnem imenovanju naše narodnoosvobodilne vojske in partizanskih odredov Slovenije in o mojem imenovanju ali povišanju v čin generala. Ker gre za vprašanja, v zvezi s termini, ki jih uporabljam v spominskih razmišljanjih ali v razgovorih in diskusijah, bom na vprašanja kar sam odgovoril.

Po osvoboditvi vzhodne Jugoslavije oktobra 1944 je nastal položaj, ki so ga narekovali ugodne vojne in politične razmere v evropskih in svetovnih bojiščih, da je bilo mogoče z reorganizacijo narodnoosvobodilne vojske in partizanskih odredov Jugoslavije potrditi zmagovito pot osvobodilnega boja jugoslovanskih narodov. Zato je vrhovni komandant narodnoosvobodilne vojske in partizanskih odredov Jugoslavije ustanovil 1., 2. in 3. armado z ukazom dne 1. januarja 1945. Tedaj je NOV Jugoslavije imela na bojiščih 57. pehotnih divizij, dve letalski diviziji in 230 brigad. Na bojiščih v Jugoslaviji je poleg tega bilo še veliko partizanskih odredov in drugih posebnih enot. Skupaj je bilo še veliko partizanskih odredov in drugih posebnih enot. Skupaj je bilo na začetku leta 1945 v enotah NOV Jugoslavije okoli 650.000 borcev in borki. Kaj kmalu je sledila ustanovitev 4. armade. Oblikovana je bila z ukazom vrhovnega komandanta vseh oboroženih sil Jugoslavije Josipa Broza-Tita 2. marca 1945 iz 8. korpusa NOVJ, ki se je boril zlasti v Dalmaciji. Dan prej pa je bila s Titovim ukazom z dne 1. marca 1945 preimenovana NOV in POJ v Jugoslovansko armado, mornarica pa v Jugoslovansko mornarico. Vrhovni štab NOV in POJ pa je postal generalštab Jugoslovanske armade.

Skladno s to reorganizacijo se je preimenovala tudi NOV in PO Slovenije. Glavni štab NOV in POS je postal glavni štab Jugoslovanske armade, korpusa sta postala 7. in 9. korpus JA, 4. operativna cona NOV in POS je postala 4. operativna cona Jugoslovanske armade itd.

Zastavlja se vprašanje, kakšno je bilo mesto narodnoosvobodilne vojske in partizanskih odredov Slovenije v času, ko se je izoblikovala jugoslovanska armada in ko so bile ustanovljene štiri armade. Marca meseca 1945 je bilo v enotah v Sloveniji 37.278 borcev in borki. Če brskamo po preglednikih številčnega stanja partizanskih enot na Slovenskem v drugi polovici leta 1944, potem bomo našli okoli 40.000 borcev in borki v partizanskih enotah na Slovenskem. NOV Slovenije je torej tedaj imela razmeroma veliko število partizanov in je bila organizirana v dva korpusa (7. in 9.) ter 4. operativno cono, ki je bila v rangi korpusa po številčni moči in oborožitvi. Na čelu teh treh velikih partizanskih enot je bil glavni štab, ki je imel do popolnosti vse poveljevalne ustanove, ki so ustrezale tako veliki bojni formaciji. To pa je bila dejanska slovenska osvobodilna armada, ki se je razlikovala od štirih jugoslovanskih armad le po tem, da se je borila v zaledju nemško jugoslovanske fronte, na nacijskem ozemlju Slovenije pod težkimi pogoji okupacije. To je bila torej popolna armada partizanske bojne usmerjenosti. Ustvaril jo je slovenski narod z bojem proti okupatorju, s pogumom borcev in borki, s sposobnostjo ustvarjati organizacijske pogoje za razvoj in obstanek in z zagotovitvami popolne oskrbe. Ker je ta armada bila ustanovljena pod posebnimi političnimi razmerami in je pomenila edinstven samostojni dosežek slovenskega naroda in je vključevala vizio svobode in suverenosti našega naroda, je bila velika zgodovinska napaka, da je bila še pred koncem vojne razpuščena, njeni deli pa vključevani v tretjo in čerto jugoslovansko armado. Da bi nazorno pokazal na veliko napako zaradi neupoštevanja zgodovinskih elementov nastanka narodnoosvobodilne vojske in partizanskih odredov Slovenije, imenujem to slovensko vojsko slovenska osvobodilna armada, kar je dejansko tudi bila. Ta naziv torej ni uraden naziv slovenske partizanske vojske. Uporabljam ga je le v spominskih delih, razpravah, osebnih nastopih in diskusijah. Prvič sem ga uporabil na nekem sestanku partizanov in partizanskih piscev v Črnomlju že pred mnogimi leti. V tem odgovoru ali pojasnilu tovarišici Žnidaršičevi pa ni mogoče podati popolno sliko razvoja slovenske osvobodilne armade in vzrokov za njeno likvidacijo, ker je potrebno še mnoge stvari raziskati in jih pojasniti.

Na drugo vprašanje, kdo je imenoval ali povišal Lada Ambrožiča-Novljana v čin oficirja-general, pa odgovarjam sledeče: poveljnike vseh višjih enot narodnoosvobodilne vojske Slovenije je imenoval vrhovni štab veččinoma na predlog CK KPS. Ker pa so bile povezave med vrhovnim štabom in glavnim štabom Slovenije včasih pretrgane ali so slabo delovale, so imenovanja vrhovnega štaba prihajala z zakasnitvijo.

Lado Ambrožič-Novljan.

¹ Vsi podatki iz tega pojasnila so iz monografije NARODNOOSVODILNA VOJNA NA SLOVENSKEM 1941–1945.

Upokojenci iz Pesja.

Naši piloti v aprilski vojni 1941

Išoč sledi za našimi padlimi in izginulimi piloti ter za zavezniškimi (ameriškimi in britanskimi) sem naletel tudi na podatke, ki jih tukaj razgrinjam.

Gre namreč za deveterico naših pilotov, ki so v kratki aprilski vojni leta 1941 umrli kot »piloti kamikaze«. To so bili pilotje in člani posadke petih letal.

Vojislav Popović, kapitan, pilot-lovec, doma iz Jajca, komandir 111. eskadrilje 36. skupine Petega lovskega polka, je bil stacioniran na Režanovičevi Kosi pri Kumano-
vem. Šestega aprila leta 1941 zgodaj zjutraj je eskadrilja vzletela, da bi napadla Nemce, ki so zahrbtno napadli Jugoslavijo.

Popović je junaško vodil svoje soborce in se junaško boril proti odločno močnejšemu nasprotniku, medtem ko so naokrog padali piloti njegove eskadrilje. Zmanjkalo

mu je streliva in odločil se je za neverjeten korak: usmeril se je naravnost proti nemškemu dvomotorcu ME 110 in se kot pravi kamikaze zaletel vanj. V tem naletu so tako on, kot njegova posadka, izgubili življenja skupaj s posadko nemškega letala. Podobno je ravnal tudi poročnik Milorad Tanasić iz Šabca. Ko je izstrelil zadnje najboje, je sledil primeru svojega komandanta.

Oba poveljnika letal, ki ju tukaj omenjamo, sta s sotovariši pokopana v skupni grobnici v bližini Kumanova.

Djordje Cvetković-Ciga, ki je bil pilot-narednik, sicer pa učitelj v tretji pilotski šoli v Mostarju, je sovražnikova letala pričakal v paru s še enim letalom starojugoslovanskega letalstva, ki ga je vodil poročnik Milenko Milivojević. Medtem ko je bilo Milivojevićevo letalo zadeto in je začelo vrtoglavo padati

proti zemlji, je Cigo s svojim Avia BH 33 naprej jurišal na sovražnika. S spretnim manevriranjem je uničil dve sovražnikovi letali, preden je bil tudi on izstreljen, prav na svoj 29. rojstni dan. V žepu tega padlega junaka so našli pismo s čestitkami domačih, kjer mu je oče med drugim pisal: »Če pa udarijo švabi – udari nanje, sin moj, udari!«

Milivoj Bošković, pilot-narednik je bil četrti kamikaze drugega dne vojne. Ko je na popoldanskem poletu okrog sedemnajstih opazil nemška letala, je z veliko hitrostjo poletel pred ostalimi letali v svoji skupini, naravnost Nemcem nasproti. Prva nemška štuka naleta ni zdržala in se je zavrtinčila k tlem, Bošković pa je nadaljeval. Naslednje sovražnikovo letalo je zadel s kljunom...

Peti in šesti – Ferdo Gra-

dišnik in Živan Jovanović, prvi doma nekje z Istre in drugi iz bližine Smedereva, sta z bombnikom poletela z nalogom, da bi ranila komunikacijo Kumanovo–Stracin–Palanka in Kumanovo–Kačnik. Pri enem takšnih poletov so ju sovražniki zadeli, vendar sta letalo še utegnili usmeriti tako, da se je zrušilo naravnost na skupino nemških tankov – spet ko kamikaze.

Sedmi, osmi in deveti iz te pripovedi so bili kapetan Nikola Ivančević s posadko: Stjepanom Jurkovićem in Vladimirjem Kinkom (doma iz Brežic). tudi ti trije so z bombnikom, zadetim od sovražnih izstrelkov, strmoglavili na skupino tankov in umrli junaške smrti. Tudi oni so pokopani v grobnici v bližini Kumanova.

Čeprav so bojevali zares kratek boj, so se do zadnjega držali junaško in si zaslužijo, da se jih v pripovedi spominimo.

inž. A. Benčević

Osemdesetletnik

Rudi Dobovšek

Že oktobra lani je praznoval svojo osemdesetletnico Rudi Dobovšek, pred vojno tramvajski voznik, izučeni mizar, oče šestih otrok. Septembra 1944. je odšel v partizane, ko mu v mestu ni bilo več varnega obstanka.

Njegov oče je bil železničar. Tudi Rudija je potegnilo v železničarski poklic.

V partizanih se je udeležil številnih akcij z Gorenjskim in Kokrškim odredom.

Po vojni je vozil iz Nemčije vlake z našimi interniranci. Kasneje je delal na železnici v Mariboru, pa na Titovem vlaku kot mizar in končno v Ljubljani, kjer je bil odgovoren za varnost železniške postaje. Od leta 1955 je v pokoj. Vsa leta od enainpetdesetega pa do nedavnega je bil

zvest praporščak borčevskih organizacij. Borci so ga srečevali na številnih proslavah v Posavju in Ljubljani.

Dva spominska utrinka

Kako je prišel borec Jesen do svojega imena

Nekega septembrskega dne v letu 1941 sem skupaj s tovarišem, aktivistom OF, (ki so ga kasneje zverinsko ubili belogardisti na Urhu pri Ljubljani), odnesel iz skrivališča v gramozni jami puško – mavzerico na Spodnjo Hrušico, predsedniku OF kvarta Hrušica–Fužine. To je bil stric partizana Jesena. Moj kolega je nesel puško v hišo, jaz pa sem ostal na straži na drugi strani potoka, v temi in ob policijski uri. Puško je prinesel ob razpadu starojugoslovanske vojske domov moj brat, jaz pa sem jo bil skril v domačo gramozno jamo, lepo zavito v bitu-

mensko lepenko. Sicer pa je bila mavzerica čisto nova, lepo namazana z vazelinom in pobarvana s prozornim zaščitnim lakom. Tisti stric, ki je prejel od naju puško, jo je kasneje dal svojemu nečaku, ko je le-ta odhajal v partizane. In ker je bila puška vsa nova in lepa, ker je imela svetel, jesenov leseni del, si je borec sam nadel ime – Jesen.

S tem borcem Jesenom sem se prvič srečal 9. maja leta 1945, ko je pripeketal na konju na čelu kolone kot komandant brigade, z brzostrelko v roki v osvobodeno Ljubljano. S svojo brigado je komaj dan poprej še bojeval teške boje s sovražnikom na Orlah.

Sicer je res, da je po lepo ohranjenem lesu tiste puške Jesen prišel do svojega parti-

zanskega imena, toda, če bi bilo po pravem, bi si moral nadeti ime Brest, kajti tisti les je bil v resnici brest, zelo podoben jesenu – vendar z gostejšimi letnicami...

Danes živi Jesen nekje v Kopru. Če bo morda prebral tale zapis, se ob najinem srečanju nemara ne bo začudil, če ga bom ogovoril z Brestom.

Talca Kefra

Bila je pomlad dvainštiridesetega in narava je bila v polnem razcvetu. Enega tistih lepih dni je prinorela fašistična svojat in aretirala Alojza Kefra, očeta štirih otrok in njegovega sina Alojza ter ju ustrelila kar na domačem vrtu. Ustreljena sta bila, ker so

pri njiju našli skrito puško – izdal ju je pa stanovalec iz iste hiše. Alojzova sinova Marjan in Lado (oziroma brata), sta bila tisti čas že v partizanih... In komaj dan pred ustrelitvijo obeh Alojzov je bil v gozdu nad vasjo sestanek OF Zgornje Hrušice, katere člana sta bila tudi Alojza. In razpravljali so prav o narodnih izdajalcih. Takrat so bili tudi vsi obveščeni, da morajo skrite puške predati narodni zaščiti, ki je imela v gozdu skriti bunker za orožje. Zato sem bil tistega dne še toliko bolj prizadet ob izgubi dveh tovarišev. V tistih nevarnih časih je bila namreč tudi nepozornost ali odlašanje večkrat tista, ki je terjala žrtve. Zato menim, da utegnejo biti tudi takšni spomini na dogodke iz NOV v poduk mladini.

Na terenu Hrušica–Fužine je bilo med NOB 47 žrtev okupatorja in narodnih izdajalcev.

Albin Hočevar

Mislinjski jarek

Kot je Pavrovo oddaljeno in skrito med gozdove, da daleč okrog ne vidiš drugega kot gozd, se je tudi tukaj marsikaj zgodilo. Ko so naše kraje plenile turške tolpe, so prišli tudi tod mimo in nad hišo, kjer je mala ravnina so imeli postavljen šotor in zlato mizo, saj se ta ravnica še danes imenuje »na mizi« in pravijo, da bi mogla biti ta miza tukaj zakopana. Od tod so šli Turki proti vrhu Pohorja, med Malim in Velikim Črnim vrhom so taborili in zakopali zlato sedlo, da se še danes imenuje »na sedlu«. Od tod so šli Turki vzdolž Pohorja proti Slovenji Gradcu, med potjo so ropali in česar niso mogli vzeti s seboj, so vse uničili in starejše ljudi pomorili. Povsod so ležali nepokopani mrlič in pobita živina, da se je širil strašen smrad.

Leta 1912 je Franc Grilc Pavrovo prodal veleposestniku Pergerju in 1. julija 1912 kupil novo posestvo na Vrhah, p.d. Vohnetovo. Ti potomci so pri Vohnetu še danes. Oče sedanjega gospodarja, Franc Grilc mlajši, se je leta 1911 rodil kot dvojček na Pavrovem. Leta 1938 je dvojček Franc ml. prevzel Vohnetovo posestvo in se poročil. Drugi brat, ki je bil zelo na-

vezan na brata Franca, se ni poročil in je ostal kot stric pri hiši. Pred nekaj leti sta umrla oba. Ko je prišlo Pavrovo posestvo v Pergerjevo last, so bile tu naseljene po dve ali tri delavske družine, ki so najele obdelovalno zemljo in običajno so redili po par volov in eno kravo. Ker je bilo krme premalo, so kosili seno po posekah, kjer so prej sejali rž in kosili so tudi po planinskih sečah, največ v prvem letu, ko so leta 1904 zgradili gozdno železnico in še ni bila elektrificirana, vozičke z živino so vozili navzgor 12 km po jarku do Komisije, tam so bili hlevi za prepreganje in počitek živali. Tam se še danes pravi »pri hlevih«. Po letu 1913, ko je bila proga elektrificirana, se je še vedno rabila vprežna živina za vlačenje lesa in prevoz lesa do lesnih skladišč ob progi. Nadalje je tukaj kmetovala družina Uršej, p. d. Javh. Čeravno so imeli najmanjše posestvo ni klonila. Pridno so obdelovali svojo skromno zemljo. Ker je ob tem posestvu le malo gozda, je bil glavni zaslužek živina in prevoz z volmi. Pred dobrimi desetimi leti se je tudi ta družina preselila v dolino in si uredila lažje življenje.

Adolf Ankon

Tomičevi iz Nazarij

Tokrat sem se odločil, da pišem po zbranih podatkih in svojem spominu o družini Remicevih, po domače Tomičevih iz Nazarij v Savinjski dolini. Tomičeva družina je ena izmed starejših v tem kraju. Poleg posestva so imeli gostilno. Na domačiji so bili trije, če ne štirje sinovi in sestre. Bili so napredni fantje, člani Sokola, dobro so se poznali tudi z Mozirčani, predvsem z Lodom Miklavcem, ki je bil njihov vrstnik.

Fantje so začeli organizirano delati še pred spomladjo leta 1942. Maja so se po nepojasnjeni izdaji začele aretacije, pri katerih je bilo več aretiranih. Pri tem so nameravali aretirati tudi Ivana, ki pa je z bratom pravočasno pobegnil. Junija 1942. je Tomičeva družina zapustila svoj dom in odšla. Z njimi je odšel tudi hlapec – v partizane, v Savinjski bataljon, ki je takrat taboril blizu Črete.

Tako sta Ivan in Ciril postala partizana. Anton pa je bil partizan že prej. Po pripovedovanju Ivana so domači odnesli nekatere stvari že prej, da jih okupator ne bi zasegel, vino pa so spustili iz sodov po tleh.

Anton Remic in tovariš sta bila pozneje ranjena; ker so se obema rane razbolele in sta bila že četrti dan brez hrane, je šel Remic kar podnevi do bližnjega kmeta Žitnika, po domače Fišerja in prosil gospodinjjo za hrano ter obveze. Opazili so ga obiralci hmelja. Zato se je kmet posvetoval s sosedom Terglavom, kaj bi storila. V skrbi za družino sta sklenila, naj ga prijavi, misleč, da je raztrganec. Po Metanovi prijavi v Taboru so orožniki obvestili gestapovce v Celju in jih prosili za pomoč. Tako so verjeli 20. 8. 1942 prišli po Remica. Tristo metrov stran, pri potoku Kučenca so ujeli še Žagarja, ki se mu je težka rana že čisto zagnojila. Oba so zasilno obvezali in spravili v dolino. Zasliševali so ju kar na dvorišču župnišča v Taboru, kjer je bila orožniška postojanka. Od obeh niso mogli kaj posebnega zvedeti. Po dolgem zasliševanju so onemogla ujetnika odpeljali v Celje in ju 2. oktobra 1942. med 164 talci v Mariboru ustrelili. (Povzeto iz knjige Lojzeta Požuna Trbovlje med NOV 1941–42 stran 538).

Ivan Remic-Lovec in njegov brat Ciril-Borut sta bila med drugimi jedro novoustanovljene moravške čete julija 1942. Ivan je bil komandir do dne, ko je padel v Moravčah 17. 11. 1942. V spopadu z gestapovskim vrinjencem Ivanom Gričljem iz Češnjic pri Moravčah.

Moji spomini na Remica segajo v čas ob vstopu v Moravško četo, v katero sva vstopila z eno in mojim sosedom ob začetku septembra 1942. Ko-

misar čete je bil Gustel Kozmel, ki je kasneje padel v bližini svojega kraja, Prebolda v Savinjski dolini.

Ciril Remic je bil kurir iz I. Štajerskega bataljona. Vedno, kadar je prišel v četo (pozneje v bataljon), sta se z bratom prijateljsko in bratsko pogovarjala in si podala roki. Zjutraj, 17. 11. 1942. smo taborili v gozdu na Tlačnici pri Limbarski gori, ko je prišel Ciril – kurir. Pogledal je po bratu. Pa tega ni bilo. Opazil je mojega sosedo Bejta-Bela, v njegovem klobuku in čevljih. Sedel je na štor in se razjokal, saj je bil to že drugi brat, ki je padel. Ciril je bil kasneje težko ranjen, vendar je ostal med živimi v Tomičevi družini.

Priloženo sliko mi je dala neka Savinjska iz Nazarij, ki ji jo je podaril v spomin ob odhodu v partizane, maja 1942.

Na Tomičevi domačiji, ki je dala za svobodo svoje sinove, gospodarji zdaj sestra.

Del podatkov za ta članek mi je priskrbel tudi Lado Miklavc, ki je bil prijatelj Tomičevih.

Z Ivanom, ki nam ni nikoli odgovoril, kako bo živel v svobodi, je dejal: Svoboda bo, ali mene ne vem, če bo.

Milan Garantini

Mrzla Rupa

Mrzla Rupa, ki ob robu gozda si Trnovskega, kdor je tod le mimo hodil, še danes te pozna.

Mnogo let je že minilo, ko prihajal sem v ta kraj, na ljudi, ki ni bilo so, misli mi hite nazaj.

Pomnim dekle, ki sovrag ji rojstno hišo je požgal, ji poguma ni uničil, z rodne zemlje ni pregnal.

Pri sosedih je ostala, pletla nogavice je, meni, borcu jih je dala, da bi v zimi grele me.

Reven kraj – ljudje bogati dobrega kar ima srce, vse kar moram jaz jim dati, moje dobre so želje.

Marijan Horn

Tale pesem je ena štirih, ki nam je poslal Marjan Horn iz Zagreba s pripisom, da so nastale v spomin na njegova partizanska leta. V preostalih pesmih se spominja internacije, slovenskih partizanskih delavnic in srečanja s soborci po dolgih letih. Tudi te bodo kdaj pozneje našle pot do objave.

Sporočilo javnosti ob Prešernovem dnevu

Zvezni zbor Skupščine SFR Jugoslavije je predzadnji dan lanskega leta sprejel Zakon o začasni omejitvi razpolaganja z delom družbenih sredstev, družbenopolitičnih skupnosti in samoupravnih interesnih skupnosti družbenih dejavnosti za porabo v obdobju januarja–junij 1989. Njegove določbe ponovno pavšalno omejujejo naše izobraževalne, kulturne in znanstvene dejavnosti. Takšnim posegom smo se in se bomo uprli z vsemi sredstvi, ki so nam na razpolago.

Skupščino SFR Jugoslavije opozarjamo, da je zopet nasledla lažireformni prevari, ki obehta privarčevati male denarje na škodo šolskega, kulturnega in znanstvenega razvoja družbe in države. Obenem pa dovoljuje odtekanje mnogokrat večjih vsot v številne javnosti znane in še bolj v mnogotere prikrite nenasitne požiralnike denarja, kar je resnični izvor gospodarskih težav v Jugoslaviji.

Koliko kateri narod ali družbenopolitična skupnost v državi nameni svojim šolam, kulturi in znanosti, je njegova oziroma njena stvar. Tisti, ki porabijo za te namene več kot

zmore njihovo gospodarstvo, morajo sami nositi posledice in sami opraviti z njimi. To je edina prava in zdrava reformna pot iz gospodarskih težav. Zato zahtevamo od slovenskih delegatov v zvezni skupščini, da se dosledno ravna po tem načelu. Odskloniti morajo vse zakonske in druge ukrepe, ki bi omejevali slovensko šolstvo, kulturo in znanost pod raven, ki jo narekujejo potrebe in možnosti slovenske družbe. Za razvoj sleherne moderne družbe so to ključne dejavnosti. Njihov razvoj je torej naša prihodnost, naš obstoj.

Slovenski kulturni delavci smo ogorčeni zavoljo stalnega zapostavljanja kulture kot produktivne družbene sile oziroma omejevanja njenih materialnih temeljev. Krivce za to vidimo ne le v zveznih organih in zakonih, pač pa tudi v republiških. Zato zahtevamo od Skupščine SR Slovenije, da na temelju skladnega družbenega razvoja odmerijo kulturi tolikšna sredstva, kolikor jih zmoremo in moramo odmeriti Slovenci.

**Predsedstvo skupščine
KULTURNE SKUPNOSTI SLOVENIJE**

**Svet za kulturo pri predsedstvu
RK SZDL SLOVENIJE**

**Republiški odbor
SINDIKATA DELAVCEV V KULTURI**

Izšla je nova številka revije Borec

Prva letošnja številka revije Borec nudi bralcu veliko gradiva za branje in premišljanje. Največ prostora je v reviji namenjenemu razmišljanjem o znanem slovenskem demokratu, socialistu, uredniku, mislecju in politiku Albinu Prepeluhu–Abditusu. Svoja dognanja in spoznanja o njem so na posvetu predstavili dr. Janko Prunk, mag. Jurij Perovšek, mag. Zdenko Čepič, Igor Lukšič in Milan Zver.

Poleg tega pa so v reviji objavljena razmišljanja Franceta Perovška o Osvobodilni fronti in večstrankarskem sistemu, dr. Milica Kacin–Wohinz piše v svojem članku z naslovom Tigr, Borba: prvi oborožen antifasizem, o primorskih Slovencih in njihovem boju z italijanskimi fašisti; dr. Tine Kurent razmišlja o Plečnikovem spomeniku NOB za Litijo, Jože Dežman pa je svoj članek naslovil Žrve druge vojne: očrt raziskave – občina Radovljica.

V zadnjem delu pa je objavljen pogovor Lojzeta Štradjota z zgodovinarjem mag. Borisom Mlakarjem.

Jelka

Hudič jaha vranca

Hodila sem od hiše do hiše in prosjačila za živež. Ko sem imela dovolj zbranega, sem obvestila partizane: pri tem kmetu dobite toliko in toliko mernikov moke, oni je zaklal svinjo, tam so pripravili dve vreči krompirja za vas... zaradi varnosti smo vsako hišo poimenovali z novim imenom.

Naletela sem na različne ljudi, tudi na take, ki so jih nahujskali simpatizerji belogardistov. V Jugoslaviji so se belogardisti bojevali proti partizanom. Ljudstvo so prepričevali o tem, da so Titovi pristaši brezbožno ljudstvo, ki hoče vpeljati vlado antikrista. Oni pa se borijo za Boga in za dobrega kralja Petra. Takrat sem seveda napela drugačne strune. »V gozdu žive in pod drevesi prenočujejo sami kmečki fantje in dekleta. Zmrzujejo in ničesar nimajo jesti. Med sabo so si bratje, kot je bil Jezus svojim učencem. Borijo se proti Nemcem, da bi končno tudi pri nas zavladala pravica. Take ljudi pustiti stradati res ni krščansko.«

Prepričevala sem jih, dokler niso prispevali svojega deleža. Skopuhe pa sem skušala pridobiti na drugi način: »Res nas ta vojna nič ne briga. Nekje vmes stojimo in dobivamo udarce z obeh strani, toda treba se bo sprijateljiti z gošarji, ker bo Hitlerja kmalu konec. Iz Rusije so že pognali njegove čete. Kmalu bodo partizani prevzeli oblast in kaznovali vsakogar, ki jih ni bil pripravljen podpirati.«

»Kaj pa sploh potrebujejo,« je nekdo go-drnjavo vprašal.

»Z vrečo sladkorja bodo že zadovoljni,« sem odgovorila in si zabeležila, kaj bo dal.

Vso zimo nisem imela miru. Partizani so pogosto prihajali v hišo, da so se pogreli. Pripravila sem jim hrano in včasih smo se pogovarjali do zgodnjega jutra.

Spomladi leta 1944 se je oglasil partizan Dore, študent medicine iz Ljubljane. Pri sebi je imel nujno pošto, ki bi jo moral spraviti na Jezersko. Prosil me je pomoči. Nemci so karavanske prelaze močno zastražili in težko je bilo priti na Jezersko. Vrh tega se Dore v teh krajih ni spoznal. Določila sem štirinajstletno Zofko, da ga pospremi. Dore je noč prebil s spremljevalci v goz-

du nad hišo. Preskrbela sem jim odeje, da ne bi zmrzovali. Ob štirih, ko se je začelo daniti, sem vstala.

»Dober zajtrk jim pripravim,« sem pomislila, »dolgo pot imajo pred seboj. Spekla bom krape.« Ker v hiši nisem imela jajc, sem poslala Tončija, naj pogleda v kurnik. Kot bi ustrelil, je prihitel nazaj: »Teta, povsod so Švabi, zelene vejice imajo na glavi!«

Stopila sem na prag. Videla sem, kako se je zadnji potuhnil za grm. Šla sem nazaj v hišo in skrila pismo, ki naj bi ga Zofi spravila na Jezersko. Skrbelo me je, kako naj posvarim partizane. V tiskih mi je prišla rešilna misel. Sedemletnega Mihija sem poslala, naj pogleda, kaj počenjajo Nemci, Tonči pa je stražil pred hišo. Šla sem v hlev in odgnala krave po bregu k partizanskemu skrivališču: »Tišina! Pri nas je polno vojakov.«

Tonči mi je pokazal, kam so se pomikali Nemci. Krave sem gnala v nasprotno smer in partizani so se umikali v njihovi zaščiti. Pred lepensko cesto smo počakali. Šele po nekaj urah je bila cesta pri spodnjem kmetu prosta. Eden za drugim so dosegli osovno stran, vedno pripravljeni, da tovarišem pomagajo z ognjeno zaščito, če bi bilo treba. Še dve minuti nista minili, pa so prišli vojaki in preiskali okolico. Prepozno! Partizani so se srečno izmuznili.

V gozdu niso potrebovali samo orožja, temveč tudi obleko, čevlje, druge stvari in nekaj za želodce, da so se lahko borili. Takrat je prišel v našo bližino partizanski bataljon. Nad petdeset mož! Mnogo mladih fantov se jim je pridružilo. Toda vsega jim je manjkalo. Nekateri niti orožja niso imeli. Ko je komandant zvedel, da podpiram partizane, je prišel in me prosil:

»Zvedel sem, da si naša intendanka. Pomagati nam boš morala. Naši ljudje so že tretji dan na poti in nič poštenega niso imeli za pod zob. Večina tiči v razcefranih oblekah, nekateri nimajo niti obuvala. Poleg tega bi potrebovali material za gradnjo bunkerja in sanitetne potrebščine za ranjence. Pomagaj nam dobiti te stvari.«

V Železni Kapli sem imela zaupnike in kmalu nabrala, kar so potrebovali: pri mesarju pol teleta, pri peku dvajset hlebov kruha, pri čevljarju dva para moževih čevljev, ki sem jih pred nedavnim oddala, da bi jim naredil nove podplate. Drugi so zbirali

Pismi bralcev

Zahvalil bi se rad uredništvu, da ste ugodili našim predlogom in našim prošnjam, glede obveščanja o pokojninah in njih valovanj.

Prav vesel sem bil, ko sem na zadnji strani v tej številki TV-15 prebral »prva uskladitev pokojnin 1989«. Takoj sem zbral toliko denarja – čeprav bolj težko, da sem še isti dan nakazal naročnino. S tem ostanem še naprej naročnik in bralec tega lista. Veliko smo se s tovariši pogovarjali in prišli do tega da nas borce vse premalo, ali nič ne obveščate o nihanju pokojnin. Zato smo si morali vedno poiskati drug časopis, če smo hoteli biti s tem seznanjeni. V sedanjih številki našega lista pa smo že lahko brali o višjih pokojninah. Še vedno je veliko vprašanj in kritik glede tolikšne razlike in razpona od najnižjega do najvišjega, saj smo vendar vsi enaki – za vse so enake cene.

Sem borec 5. prekomorske brigade, bil sem v treh frontah, dvakrat sem bil ranjen. Imam preko 41 let delovne dobe, pokojnine pa dobivam 39.802.667 starih din. Kljub temu, da sem bil pri Marlesu na odgovornem delovnem mestu – vzdrževalec strojnega parka – pokojnina pa taka.

Gabrijel Perkljč

V našem glasilu TV-15 sem v rubriki Po stopinjah revolucije našla zanimiv opis boja Bračičeve brigade pri Rimskih Toplicah, kjer

obleko, zobozdravnik je dal injekcije, povoj, klešče za izdiranje zob in še druge najnunejše stvari za prvo pomoč. Delavci v Rebrci so priskrbeli velik zavitek celuloze in strešne lepenke za oblogo zemljanke.

Ponoči sem premišljevala, kako naj vse to spravim iz Železne Kaple, ne da bi me policisti zasačili.

»S konjem bom poskusila,« sem se odločila. Brat je imel v hlevu konja, ki smo ga klicali Vranec. Bil je nepreračunljiv in rad je brcal. Sprva se mu nisem upala približati, seno sem mu od strani metala v jasli. Počasi pa se me je privadil. Vsako jutro sem ga vljudno pozdravila in mu prinesla kosček sladkorja. Kadar sem stopila v hlev in mu zaklicala: »Vranči, sladkor imam zate,« je zastrigel z ušesi. Tonči mi je pomagal vpreči. Z dvokolico smo brez zapletov prispeli v Kaplo, kjer smo pobirali pripravljene stvari. Voz je bil napolnjen do roba. Vse sem za silo skrila pod odejo, ki sem jo ob strani zatlačila za lestev. Tako smo se odpravili domov. Že ob koncu naselja, kjer pot zavije v Lepeno, smo srečali močno nemško patroljo. V tistem trenutku je peljal mimo zelen vojaški avtomobil. Konj se je splašil, se postavil na zadnje noge in sprednjimi divje udrihal predse. Neki vojak je priskočil in ga prijel za uздо. Vranec je v galopu odkopitljal naprej, begal, kot bi ga jahal hudič, in vlekel vojaka za sabo dokler ga ta ni izpuštil.

»Voz se bo prevrnil, vse bo raztreseno po cesti,« sem se zbala in pomežiknila Tončiju, naj pohiti pred nami in posvari partizane, ki so v hiši. Tekla sem za konjem in ga skušala dohiteti: »Vranec! Postoj, pa dobiš sladkorček,« sem ga klicala. Za ovinkom me je ves prepoten in tresav počakal. »Najbrž me boš obrcal, ker sem te nalagala?« Vranec pa mi je velikodušno odpustil in spet pridno vlekel voz po lepenski cesti.

Patrolja me je hitro došla. Želela sem jim da bi se pogreznil v brezno, in na tistem upala, da bodo zavili na drugo pot. A še pomislili niso na to. Korakali so poleg mene in tu pa tam me je kateri ogovoril. Vprašali so me, če sem kaj videla bandite in kaj ljudje o njih mislijo. Eden izmed njih se je pozanimal, kaj je na vozu. Tega vprašanja sem se najbolj bala. Sicer nisem človek, ki bi zgubil živce kot kaka kura, a sem se vendar vznemirila:

»Voz bodo prebrskali in me aretirali.« Kaj me čaka, sem vedela. Skušala sem kaj najbolj prikriti vznemirjenost in ravnodušno odvrnila:

»Nakupovala sem.«

»Toliko? Poln voz,« je nejeverno vrtal naprej.

»Šest otrok imam doma,« sem govorila po pravici, »in sama jih moram preskrbovati. Mož je v vojni kot vi. Ker sem za Nemce, dobivam dvojne živilske nakaznice. Toda prosim vas, da o tem nikomur ne pripovedujete.«

sta bila težko ranjena Feliks Frešer in mitraljezec Franc Likovič, ki je bil začasno pokopan v skupnem grobu s tovarišem Ivanom Brečkom, ki je padel 14. decembra 1944.

Že pred leti sem opisala spomine na drugo svetovno vojno, pa mi pri tem ni nihče pomagal. V prejšnji številki TV-15 sem prejela ponudbo tovariša Strleta in ga prosila za pomoč. Imam tudi veliko slik naših bolnišnic na Valuški gori in groba tovariša Likoviča in Ivana Brečka, ki je bil prvi organizator upora v našem kraju.

Ker računam na pomoč tovariša Strleta, prosim vse, ki bi kaj vedeli o bojih v našem kraju naj nam pomagajo, da bi bila zgodovina čim bolj popolna.

Julija Defar

V našem glasilu TV-15 sem v rubriki Po stopinjah revolucije našla zanimiv opis boja Bračičeve brigade pri Rimskih Toplicah, kjer sta bila težko ranjena Feliks Frešer in mitraljezec Franc Likovič, ki je bil začasno pokopan v skupnem grobu s tovarišem Ivanom Brečkom, ki je padel 14. decembra 1944.

Že pred leti sem opisala spomine na drugo svetovno vojno, pa mi pri tem ni nihče pomagal. V prejšnji številki TV-15 sem prejela ponudbo tovariša Strleta in ga prosila za pomoč. Imam tudi veliko slik naših bolnišnic na Valuški gori in groba tovariša Likoviča in Ivana Brečka, ki je bil prvi organizator upora v našem kraju.

Ker računam na pomoč tovariša Strleta, prosim vse, ki bi kaj vedeli o bojih v našem kraju naj nam pomagajo, da bi bila zgodovina čim bolj popolna.

Julija Defar

»Šest otrok ima! Si pa zgodaj začela z ljubeznijo,« se je pošalil.

»Pri nas se vsa dekleta zgodaj zaljubijo.« Vojak me je premeril z očmi in mi dostavil: »Dolčas ti mora biti brez moža. Lahko bi ga zastopal.«

»Ti? Navaden vojak mi je premalo. Moj mož si je že priboril vojaške čine. Jutri pride na dopust. Sicer pa si lep fant in me boš drugič obiskal.«

Patrolja je zavila v drugo smer. Oddahnila sem si. Vojak je še zavpil za mano: »Na svidenje!« in pomahala sem mu z roko. »Spet sem enemu lagala, toda ta me gotovo ne bo brcnil,« sem pomislila.

Ko sem srečno prišla domov, je bilo v hiši še vedno deset partizanov. Svarila sem jih, da je na poti patrolja, ki lahko pride k nam vsak trenutek. Pa so se le smejali in sklenili, da ostanejo in si spečejo telečje meso. Za vsak primer je pred hišo stražil brzostrelec. Ko so se najedli, so se z vsem, kar sem jim pripeljala, odpravili na pot. Peter je stal na straži, z drugimi pa sem pospravljala hišo. Vse naokoli je bilo polno slame, na kateri so si odpočili, in še vedno je dišalo po pečenki. Pobirala sem zadnje cigaretne ostanke, ko sem zaslišala Petra:

»Trije zeleni!« Tisti trenutek so ostali policisti v hiši.

»So bili banditi pri vas?«

»Nobenega nisem videla,« sem odvrnila in močno stisnila v roko cigaretni ogorek. »Mleko vam pripravim. Najbrž ni prijetno dan za dnevno loviti bandite.« Pri tem sem se pomaknila k ognjišču in neopazno vrgla čike v ogenj. Pristavila sem lonec mleka in vsakemu ponudila skodelico. Tako se mi jih je posrečilo zadržati vsaj nekaj časa. Komaj so se odpravili, že smo slišali divje streljanje. Ko je zavladal mir, so se policisti vrnili z dosti močnejšo posadko.

»Kaj naj to pomeni,« me je nadrl komandant in mi molil pod nos par čevljev, na katerih je razločno pisalo z modro tinto: Kuhar. V Kapli sem prezrla, da je čevljar napisal na podplate moje ime.

»Kaj naj to pomeni,« je ponovil vprašanje in škodoželjno dostavil:

»Pravkar smo jih sezuli mrtvemu banditu!«

»Svinje preplete, zdaj šele razumem, zakaj je bil ponoči tak hrup. Izropali so nas, ti lumpje! Moj mož se v Jugoslaviji bori za domovino, ta sodrga pa mu medtem pobere najboljšo obutev.«

»Čeprav sem psovala partizane, kolikor sem mogla, mi policisti niso verjeli. Hišo so prebrskali od kleti do podstrešja, nato še skedenj, hlev in kaščo. Ker niso odkrili nič sumljivega, se je komandant opravičil: »Nikdar nismo dvomili o vašem prepričanju, gospa Kuhar, toda ukazano naj je bilo, da v takih primerih pregledamo vse...«

»Ukaz je ukaz, tako mora biti. Dandanes nikomur ni mogoče zaupati. Na žalost! Srečno pot vam želim.«

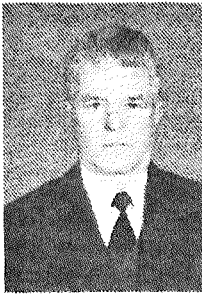
(se bo nadaljevalo)

Matija Gorjanc

Bil je med prvimi aktivisti na Postojnskem. Leta 1942 je bil aretiran in zaprt. Ničesar mu niso mogli dokazati, kljub temu so ga internirali na Sardinijo. Septembra '43 se je priključil zavezniškim enotam in v njegovi sestavi ostal do osvoboditve.

Ivana Majnik

Leta 1942 se je povezala z NOG. Zbirala je material za partizane, prenašala sporočila o premikih sovražnika in širila partizansko literaturo. Leta 1944 je bila aretirana. Odlikovana je bila z medaljo zaslug za narod.

Ivan Lipovec

Decembra lani so v Preserju pokopali Ivana Lipovca, kmeta in udeleženca NOV z Jezera. V NOB je začel delovati leta 1942, naslednje leto pa je bil že interniran v Gonarsu v Renicci. Po vrnitvi je naprej deloval v OF do osvoboditve. Njegova kmečka domačija z mlinom je bila prava partizanska preskrbovalna postojanka. Tudi po osvoboditvi je bil aktiven v krajevnih družbenih organizacijah, posebno pa v gasilskem društvu.

Franc Gunzek

Leta 1944 je z drugimi rudarji odšel v partizane v Bračičevo brigado. Odlikovan je bil z medaljo za hrabrost. Pokopan je v Laškem.

Viktor Kovač-Matevž

V 78. letu starosti je v Zagorju umrl predvojni sindikalni delavec, aktivist OF in nosilec partizanske spomenice 1941 Viktor Kovač-Matevž.

Pred vojno je deloval v naprednem delavskem gibanju v Zagorju: v Zvezi rudarjev, v naprednih kulturno-prosvetnih organizacijah Svoboda, Vzajemnost in v sindikatih.

Po okupaciji je začel aktivno delovati za OF. Od junija 1941 do vstopa v narodnoosvobodilno vojsko avgusta 1942 je bil sekretar odbora OF, nato intendant v Moravški četi. Za tem je bil sekretar okrajnih komitejev KP v Zagorju, Hrastniku in po osvoboditvi v Trbovljah.

Po vojni je opravljal odgovorne dolžnosti v organih oblasti v Zagorju in v Trbovljah. Bil je poslanec v republiškem zboru Ljudske skupščine LR Slovenije.

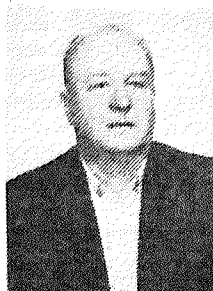

Tončka Prhne

Že v oktobru 1988. leta je umrla v Ljubljani znana medvojna aktivistka OF Tončka Prhne, rojena Čop. Ob tej priložnosti se spominjajo člani njene krajevnice borcevske organizacije njenega aktivnega prispevka v narodnoosvobodilnem boju, njene aretacije in poti v policijske zapore leta 1944 ter trpljenja v taborišču Ravensbrück, pa tudi njenega povojnega nadaljevanja dela v borcevski organizaciji, kjer je bila posebno aktivna v socialno-zdravstveni komisiji na terenu.

Franc Mevlja

V začetku januarja tega leta so ga pokopali na šempetrskem pokopališču. Star je bil 68 let.

Rodil se je v Lokvah na Krasu in tako kot številni Primorci in Kraševci zgodaj okusil tako krivice nad brezpravnimi in revnimi kot tudi krivice fašizma. Oče je moral za kruhom v Ameriko, mati z otroki pa se je prebijala v nenehnem pehanju za kruhom. Franc je moral 1942. v italijansko vojsko, takoj ob njenem razpadu pa je že našel pot med kosovelovce na Krasu. Po končani vojni je bil najprej na delu v Ajdovščini in nato v Novi Gorici. Od devetindesetega pa do upokojitve je delal v organih za notranje zadeve. Pa tudi po upokojitvi je ostal aktiven na raznih področjih, tudi, ko se je priselil v Šempeter.

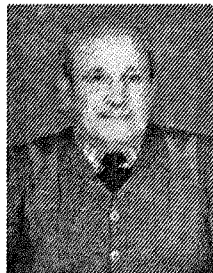

Janko Menard

Med NOG je bila vsa njegova družina opredeljena za NOG. Pomagal je pri kurirskih nalogah in se leta 1943 priključil Vojkovi brigadi. Nemci so ga ujeli, zaprli v Begunjah in kasneje odpeljali v Dachau. Pokopan je v Idriji.

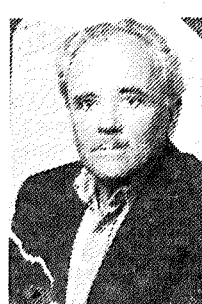

Ivanka Pišot

Že decembra so se v Selu na Vipavskem poslovili od nekdanje aktivistke OF, borce Gorenjskega odreda Ivanke Pišot, rojene Tišler. Rodila se je 20. 12. 1919. leta v Gozdu pod Kriško goro na Gorenjskem.

Prijatelj in znanec ostaja v spominu kot skromna in delovna, še posebno v borcevski organizaciji, zvesta revolucionarnim tradicijam.

Alojz Hajzinger

Vojna lea je preživel na Jesenicah in leta 1942 postal obveščevalec. Februarja 1943 je odšel med partizane, bil je kurir in borec Gradnikove brigade.

Miro Bitenc

Na pokopališču v Smedniku so se pred nedavnim poslovili od člana krajevnice borcevske organizacije iz Pirniča, Mira Bitenca. Rodil se je v Pirniču, v delavski družini – pred 62 leti. Izučil se je za frizerja. V času NOB je postal borec Devete brigade 15. divizije. V bojih za Trst je bil ranjen, zaradi česar se je moral dlje časa zdraviti. Potem pa je nadaljeval delo JA in v 11. diviziji Knoja vse do konca 1947. leta. Prijatelj bo ostal v spominu tudi kot dober športnik – predvsem nogometaš.

Miha Bugar-Švejk

V 73. letu je prenehalo biti dobro srce tovariša Švejka. Delavski sin je že kmalu po začetku vojne postal simpatizer OF in nato kurir na medvoškem terenu, ki je pogosto prenašal pošto po skritih poteh preko Save pod Šmarno goro. Leta 1943 je bil premeščen v Gorenjski odred, nato v Škofjeloškega in v Prešernovo brigado. Za medvojno delo je prejel več odlikovanj. Aktivnega krajana so v velikem številu pospremili na njegovo zadnje počivališče v Smedniku.

Jože Simčič-Jurij

Od soborca in tovariša so se poslovili na pokopališču v Kojkem v Goriških Brdih. Rodil se je v družini kolonov v Humu leta 1922. Že v otroštvu je spoznal teror fašizma, tako se je ob prvi priložnosti v drugi svetovni vojni izmuznil iz italijanske vojske in se pridružil borcev bataljona in kasneje brigade Simona Gregorčiča. Leta 1943 je bil pri Fonih težje ranjen. Po končani vojni je sodeloval pri ustanavljanju kmetijskih zadrug in bil tudi sam član tiste na Humu, kjer je deloval do upokojitve.

Ana Kokošar

Ves čas vojne je po svojih močeh pomagala na terenu. Mož je bil partizan, zato so jo stalno preganjali. Pokopana je v Idriji.

Jože Hrstar

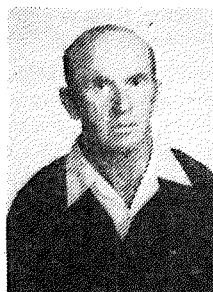
V 77. letu je umrl in bil januarja tega leta pokopan na Brezovici pri Ljubljani tovariš Jože Hrstar, ki je med vojno živel v Mirni vasi pri Trebelnem. Že februarja dvainštiridesetega je bil zaradi sodelovanja v narodnoosvobodilnem gibanju aretiran in kasneje interniran.

Jože Cirsni

Rodil se je leta 1897 v Prilipah pri Čatežu. Poznal je bridkosti življenja v stari Avstriji in bil udeleženec prve svetovne vojne ter borec za slovensko severno mejo, po prvi vojni pa znan lesni trgovec v Brežicah – in gostilničar. Kmalu po začetku druge svetovne vojne pa so ga nemški okupatorji z družino vred izgnali »iz reicha« na italijansko zasedeno Dolenjsko. Kjer se je skozi vso vojno selil iz kraja v kraj vse do Bele krajine. Novembra 1942. so ga Italijani ujeli in obsodili na dosmrtno ječo, od koder mu je uspelo 22. januarja 1944. leta uiti in naprej aktivno delovati na terenu ljubljanske okolice. Po vojni se je vrnil v opustošeni dom in ga obnovil. Junija 1988 so ga pokopali na brežiškem pokopališču.

Mira Pahor-Slava

Od Marije Pahor-Slave, ki se je rodila leta 1920 v vasi Selo na Krasu, smo se poslovili ob koncu novembra 88. Mladost je preživela v domači vasi: leta 1941 se je poročila. Cela vas je bila vključena v NOG, prav tako tudi Slava. Decembra 43. so Nemci vas zažgali in jo odgnali v taborišče. Prav tako tudi Slavinega moža in očeta. Toda Slava je še naprej delovala kot aktivistka na terenu vse do februarja 1945. leta ko so jo zaprli. Svobodo je dočkala v zaporu v Monfalconu. Po vojni se je mož vrnil iz Nemčije in se zaposlil pri železnici. Preselila sta se v Kanal, kjer sta živel do smrti.

Vinko Krapš

Kot italijanski mobiliziranec se je v Trstu priključil slovensko-italijanski antifašistični uniji, pri kateri je deloval do osvoboditve. Od njega smo se poslovili v Idriji.

Umrli borci KO Hrpelje-Kozina

DOBRILA Franc, udeleženec NOV iz Hrpelja
MARC Ivanka, aktivistka NOG iz Kozine
MIHALIČ Jožef, aktivistka NOG iz Mihel
KRIŽMAN Marija, aktivistka NOG iz Tubelj pri Hrpeljah

KASČA Izidor, udeleženec NOV iz Kozine
GRMŠEK Ivan, udeleženec NOV iz Hrpelja in
BENČIČ Jože, udeleženec NOV iz Vrhpolj pri Kozini

V letu 1988 umrli člani ZB »Dušan Kveder« v ljubljanskem Trnovem

France Milica, roj. 1. 1902 – aktivistka od julija 1941 dalje

Bedencić Milan, roj. 1. 1915 – udeleženec NOB od decembra 1943

Martelanc Leo, roj. 1. 1923 – udeleženec NOB od aprila 1942

Svetina Ivo, roj. 1. 1908 – nosilec spomenice 1941

Arhar Ana, roj. 1. 1899 – aktivistka od maja 1942 dalje

Košak Milan, roj. 1. 1898 – udeleženec NOB od avgusta 1943 dalje

France Slavko, roj. 1. 1927 – udeleženec NOB od avgusta 1944 dalje

Baraga Alojz, roj. 1. 1912 – aktivist od julija 1941 dalje

Šetrajčič Ludvik, roj. 1. 1925 – udeleženec NOB od maja 1944 dalje

Japelj Bogo, roj. 1. 1909 – aktivist od oktobra 1941 dalje

Alojz Kumarca

V Sežani smo pokopali Alojza Kumarca, nekdanjega borca Tretje prekomorske brigade. Že ob razpadu Italije je začel delati za NOB in se je takoj pridružil na Sardiniji borcev, ki so se združevali v partizanske enote. Za svoje zasluge iz časa NOB je bil odlikovan z več odlikovanji, med drugimi tudi z redom za hrabrost.

Jože Lovišček

Prve novembrske dni smo se poslovili od tov. Jožeta Loviščka, starega komaj 61 let. Že spomladi 1943. je kot 16-letni fant začel sodelovati v NOG. Kmalu je postal okupatorju sumljiv, zato se je moral umakniti iz Kanala. Ob zlomu Italije se je udeležil bojev na goriški fronti, od januarja do septembra 44. je bil v zaščitni četi 30. divizije, nato pa kurir pri PNO-ju.

Po končani vojni se je vrnil domov, se zaposlil v tovarni Salonit in si ustvaril družino. Za zasluge je prejel medaljo za hrabrost.

Oskar Žbogar

Služil je italijansko vojsko, nato je postal Angloameriški ujetnik in bil premeščen v Alžir, kjer se je vključil v zbirno taborišče NOVJ. Maja 1944 je bil dodeljen inženirskemu bataljonu 1. tankovske brigade.

Antonija Lapajne

Skupaj z možem je Antonija delala za OF vse do osvoboditve. Sin ji je padel leta 1944 v Baški grapi. Po vojni je delovala v organizaciji AFŽ. Pokopana je v Idriji.

Letna skupščina KO ZB Prežihovega Voranca

Borci krajevne skupnosti Prežihov Voranc so se zbrali na letni programski skupščini v dvorani Tehniške kmetijske šole v Mariboru. Za uvod je Sonja Golec prebrala dve partizanski pesmi Ivana Minatti in eno svojo.

Predsednik KO ZB NOV Stane Bizjak je v svojem poročilu najprej okvirno nakazal politično situacijo pri nas – razburkano ozračje politične in gospodarske krize. Tako stojijo borci, že precej v letih pred mnogimi neznankami in dvomi. Težko jim je, še posebej invalidom, da gledajo dogajanja okrog sebe, rane skelijo – tako na telesu, še huje in globlje pa v duši.

Stane Bizjak je nato poročal o dejavnostih posameznih komisij in vse člane, predvsem pa njene predsednike pohvalil. Zelo prizadevna je

komisija za socialno in zdravstveno varstvo članov ZB NOV, ki skuša zagotoviti tovariško pomoč in zdravljenje bolnim članom, dodeliti priznane, katerih gnotne in zdravstvene razmere to upravljajo.

Uspešno je delovala tudi komisija za ohranjanje in negovanje tradicij NOB. Pripravila je vrsto proslav in spominske svečanosti. Tudi razlagalci po šolah so zelo uspešni – saj branijo ideje in revolucionarna izročila NOV in prispevajo k ohranjanju spomina na velike dneve naše borbe v srcih mlade generacije.

Vojaški invalidi so nezadovoljni s sedanjo politično situacijo in zdravstvenimi službami. Želijo posebno obč. organizacijo VVI, da bi se uspešneje lahko borili za večje raz-

umevanje družbe in upravičene pravice. Zelo pogrešajo bazen v Fontani, kjer so si invalidi vsaj delno ohranjali kondicijo in zdravje. Tudi ostale komisije požrtvovalno opravljajo svoje delo.

Na skupščini je bil sprejet program dela predsedstva in komisij za leto 1989, ki je podoben prejšnjemu, le članarino bomo zvišali na 5000 letno, v komisijo za pogrebne svečanosti je potrebno* vključiti vsaj še enega govornika ter imenovati Franca Macarola za namestnika zastavonoše.

Predsednik Bizjak je še apeliral na vse navzoče, da se v bodoče v večjem številu udeležujejo prireditve in proslave v naši KS.

Naša krajevna organizacija ZB NOV šteje 319 članov.

Naše vrste je v enem letu zapustilo 14 članov. Z enominutnim molkom smo počastili njihov spomin.

Čprav je povprečna starost naših članov 70 let, le-ti še vedno aktivno delujejo v KS in v njenih organih. Tako bodo borci znali še naprej dati učinkovito podporo vsakomur, ki bo sposoben povesti naš razvoj v smeri premagovanja krize in zagotovitve takšnega socializma, ki bo po meri človeka in upajmo (kot je dejal predsednik Stane Bizjak), da nekje na kraju temnega tunela gotovo sveti odprtina, obsijana s soncem in s svetlimi barvami.

Skupščino je pozdravil tudi Vladimir Kosi – predstavnik OOB Rotovž.

Sonja Golec

Podpora borcev

Borci NOV in aktivisti OF slovenskega naroda, zbrani v Sori v Domu krajanov, na 29. srečanju v spomin na 15 padlih tovarišev 11. novembra 1944 leta, ob veliki ofenzivi okupatorja in domobrancev, ki je imela namen uničiti postojanke političnih, gospodarskih forumov takratnega medvoškega okraja in sedež kurirske postaje G 25 in obveščevalne postojanke.

Ofenziva je zajela obsežen teren od demarkacijske meje okupatorja ter vasi Zlebe, Trnovc–Topol, Studenčice Osolnik in dolino Ločnice. Sovražnik je izkoristil ugodno priliko prvozapadlega snega. S spretnim izmikanjem in prebojih se je večina borcev, aktivistov, kurirjev in obveščevalcev izvlekla iz obroča.

Navzoči na srečanju, izražajo veliko skrb in z vso pozornostjo spremljajo dogodke in krizno stanje v Jugoslaviji. Obsojamo opuščanje svetlih idealov NOB, ter razbijanje bratstva in enotnosti jugoslovanskih narodov in narodnosti, ki rušijo temelje avnojske Jugoslavije.

Odločno podpiramo napore našega slovenskega političnega vodstva, ki se bori za priporjene pridobitve narodno osvobodilne borbe za idealne revolucije in samobitnost slovenskega naroda.

Podpiramo vse napore za demokratično reševanje težke družbene, gospodarske in moralne krize, kakor tudi ksovske drame. Prepričani smo, da so sprejeta dopolnila k zvezni ustavi SFRJ jamstvo za ohranitev suverenosti slovenskega naroda in za njegov nadaljnji demokratičen razvoj. V teh naporih dajemo našim slovenskim predstavnikom v zvezni ustavni komisiji vse priznanje.

Prav tako obsojamo vandalsko dejanje, posek spominskih dreves v goričanskem grajskem parku, ki simbolizirajo spomin na maršala Tita. Zahtevamo, da se krivca kaznuje in kazni sporoči javnosti. Spominski park pa obnovi na storilčeve stroške. V Sori, dne 11. novembra 1988.

Krajevni odbor ZB NOV
Vase-Goričane

Anketa v Radovljici

Zanimive ugotovitve

Da ne bi ostali zgolj pri besedah o tem, kako si prizadevajo v občini za večjo učinkovitost protipožarne varnosti in podružbljanja te dejavnosti, so o tej problematiki sprejeli na zadnji junijski seji predsedstva OK SZDL Radovljica več pomembnih in, upamo, spodbudnih sklepov, za katere je dala pobudo občinska gasilska zveza Radovljica. Slednja je pred nedavnim izvedla v vseh gasilskih društvih, ki jih je v občini 37 z nad tri tisoč člani, anketo s 15 vprašanji. Odgovor je poslalo 30, ali 4/5 vseh društev.

Iz teh odgovorov sta razvidni dve skrajnosti: od popolne odsotnosti v odnosih s krajevno samoupravo do vzornega vzajemnega sodelovanja. Nekatera društva sodelujejo v KS le pri posameznih akcijah, nobenega sodelovanja pa doslej ni bilo z osnovnimi organizacijami ZSMS in društvi prijateljev mladine. Ob takšnih ugotovitvah iz ankete je občinska gasilska zveza predlagala, da OK SZDL sproži širšo akcijo za intenzivnejše podružbljanje varstva in preventivne protipožarne dejavnosti za večjo materialno in moralno podporo krajevnih skupnosti in DPO pri utrjevanju in razvoju požarnega varstva v KS, zlasti pri odpravljanju nesorazmerij, s katerimi se srečujejo gasilska društva. Kakšno je stanje požarne varnosti po posameznih krajih, naj bi po sklepu predsedstva OK SZDL Radovljica enkrat letno presojale skupščine ali Sveti KS na podlagi poročil tamkajšnjih gasilskih društev. Na pobudo gasilskih društev pa bodo krajevne konfe-

rence SZDL presojale organizacijske probleme v njih in nudile pomoč predvsem pri pridobivanju novih članov, starejših od 18 let, zlasti z višjo šolsko izobrazbo in iz ženskih vrst. Ker je med vsemi člani gasilskih društev kar blizu 800 mlajših od 18 let, je nujno, da bosta OK ZSMS in občinska zveza DPM preko svojih osnovnih oziroma krajevnih organizacij vplivali na tesnejše, predvsem pa tvornejše sodelovanje s krajevnimi gasilskimi društvi.

Osnovne šole naj bi prevzele del nalog društev Mladi gasilec kot dopolnilni program izobraževanja učencev na področju požarnega varstva in preventive. Tudi OK SZDL bo v prihodnje letno ocenjevala to dejavnost v občini in preko Sekretariata za LO občinske skupščine sprožila pobudo, da se pripadniki civilne zaščite v požarnih oddelkih vključijo v gasilska društva.

Vaje v gasilskih društvih pa naj bi se štele za dopolnilno usposabljanje članov civilne zaščite. Ugotovitev, da je vse premalo storjenega tudi na področju požarnega varstva in preventive po delovnih organizacijah, terja določene ukrepe, za začetek pa bodo vsem poslali nove vprašalnike, iz katerih bo razvidno, kaj je storjenega na tem področju. Glede na nezadostno število opravljenih preventivnih pregledov, ki jih izvajajo izvedenci iz gasilskih društev, bodo skladno s sprejetimi dogovori priporočili, da bodo pooblaščen delavci za požarno varnost iz delovnih organizacij včlanjeni v gasilska društva.

Pri vsem tem bo za protipožarno zaščito potrebno zagotoviti, ne glede na siceršnje gospodarske težave, dovolj sredstev, ki se bodo bogato obrestovale, če bo ta zaščita trajna in dovolj usposobljena za varstvo zasebnega in družbenega premoženja.

JR

Rešitev le v delu

Na razširjeni seji predsedstva konference aktivov ZB NOV železničarjev Slovenije in Istre so 21. 12. pregledali uresničevanje sklepov v letu 1988 in sprejeli program nalog ter finančni program za delovanje v letu 1989. Navzočim je najprej obrazložil gospodarski položaj železnice na omenjenem področju Alojz Bakan član poslovnega odbora. V finančni situaciji Železniškega gospodarstva je navedel da se je po sprejemu zakona o dodatnem prispevku, ki se je od 0,6 dvignil na 2,4 odstotka situacija izboljšala, zaradi izredno visoke inflacije pa se je to zopet izničilo, tako da je izguba še vedno nad 60 milijard din. ŽG Ljubljana je zaradi prizadevanj za povečan mednarodni promet skozi luko Koper uspelo v tem letu uresničiti planirani obseg del, na drugih področjih Jugoslavije pa je žal zabeležen velik, kar do 30 odstotkov padec prevoza po železnici. V zvezi s tem so navzoči menili, da družba ne bi smela dopustiti da cesta takorekoč uničuje železnico, ki če drugod ne, vsaj na mednarodnih relacijah mora obstajati. Z ustrezno koordina-

cijo sekretarjev za promet in davčno politiko bi morale republiške kot zvezna vlada to gospodarno regulirati in usklajevati.

Kar zadeva ustavnih amandmajev so železničarji uspeli, da železnica ne bo centralizirana, kot so nekateri želeli, pač pa bo še naprej organizirana na samoupravni osnovi, v kateri se bodo vse njene delavne organizacije s posebnim dogovorom o odnosih, združevale v Skupnost jugoslovanskih železnic.

Kar zadeva drugih težav je tov. Bakan seznanil navzoče o posebnem zahtevku strojevodij, da se jim OD poveča na višino 2 in pol kratnega povprečnega osebnega dohodka v Sloveniji. Navzoči so o tem zelo veliko razpravljali. V zvezi s tem so tri člane zadovoljili, da so še med sejo pripravili ustrezen odgovor, na pismo, ki so ga po tem vprašanju prejeli iz Reke, in pojasnili stališče, ki so ga zavzeli v zvezi z zahtevami strojevodij, ki so sklenili da stopijo v štrajk, v kolikor njihove zahteve do 23. decembra ne bodo ugodno rešene. Na seji navzoči so menili, da so se gle-

de na elektrifikacijo, modernizacijo vleke in signalovarnostnih naprav, razmere na železnici od časa parne vleke močno spremenile, ne samo za strojevodje pač pa skoraj za vse delavce v izvršilni službi in da je zato treba indeksne osnove za OD spremeniti ter ustrezno uskladiti. Na strojevodje pa so apelirali, da v tem slabem finančnem stanju železnice, ni rešitve v stvarkah pač pa samo v večjem in boljšem ter bolj racionalnem delu. V zvezi s tem bodo vsekakor sledili novi ukrepi za pridobitev obsega dela, za zmanjšanje števila zaposlenih, glede na spremenjene pogoje dela bodo delovna mesta nanovo ovrednotili in med drugim uvedli racionalizacije ter štednje tam, kjer se bo to dalo.

V nadaljevanju seje so iznesli veliko vsakodnevnih problemov, nalog in dolžnosti aktivov ter konference. Pri tem so menili, da se je delovanje komisije za socialno problematiko povečalo. Poskrbeli so za odhite, pripravili več izletov in drugo. Zelo lepo je uspelo vozliščno srečanje borcev, ki je bilo pred kratkim v šolskem centru v Šiški. Predsednik Benjamin Kunaver je nekako naložil, naj se po aktivih ugotovi najbolj pri-

zadavne in uspešne pri delu ter jih predlaga za različna občinska, področna priznanja pa tudi državna odlikovanja. Posebno so bile pri tem omenjene priznanja in nagrade za Dan železničarjev. Priporočili so posnemanje novomeškega aktiva, kjer redno obiskujejo bolne člane, jih obdarujejo in z živno besedo drže stike z njimi. Zgledno je sodelovanje borcev železničarjev z mladimi v Mariboru. Tu so letos lepo izvedli mednarodno srečanje železničarjev, katere skupščina bo s približno 50 udeleženci prihodnje leto v Osijeku.

Za sejo je pripravila posebno poročilo tudi zgodovinarica Alenka NEDOG, v katerem je navedeno, da na vseh petih področjih Slovenije dobro poteka zbiranje gradiva in priprave za pisanje zgodovine železnic v času NOB. Za prihodnje leto so za to dejavnost nanovo namenili nekaj nad 11 milijonov din in sedem milijonov, ki bodo ostali od leta 1988.

Ob koncu seje so si navzoči zaželeli obilo zdravja ter uspehov v letu 1989, vsem temeljnim organizacijam in ŽG pa so se zahvalili za pomoč pri delu doslej.

Branko Blenkuš

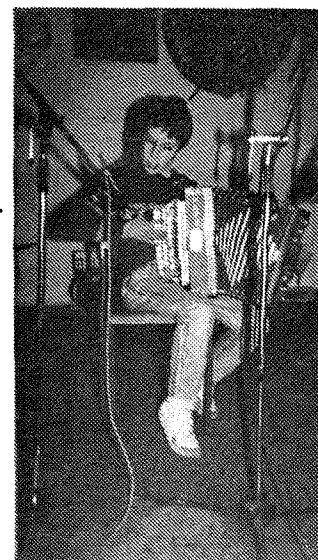
Slovesnost ob 750-letnici vasi Tustanj

Na praznovanje 750-letnice vasi Tustanj v Krajevni skupnosti Vrhpolje–Zalog v občini Domžale, so se krajani od namajših do starejših pripravljali le nekaj tednov. Na pomoč jim je priskočila Krajevna skupnost in Gasilsko društvo Vrhpolje s finančno pomočjo in pripravo prostorov, kjer je bila centralna proslava.

Bili smo v dvorani gasilskega doma na Vrhpolju (v soboto 17. decembra v večernih urah), z bogatim kulturnim programom, katerega so izvedli domači, mlajši in starejši – občani. Slavnostni govornik je bil Stane Stražar – pisec knjige »Moravska dolina«.

Te proslave se je udeležilo veliko število občanov, med njimi tudi predsednik občine Domžale tovariš Peter Primožič in ostali družbenopolitični delavci KS in občine Domžale. Prireditelj je nato pripravil manjšo zakusko s klepetom ob kavi in domačim pecivom, ki so ga postregle domačinke.

Za glasbo je poskrbel Moravski kvintet in igral domače melodije pozno v noč. Ni manjkalo veselega razpoloženja ljudi, saj so se nekateri tudi zavrteli ob igranju diatonične harmonike.

Omeniti je treba, da je v programu nastopil tudi tamburaški orkester pod vodstvom tov. Slavka Koklaja, ki že 2. leto uspešno nastopa v domačem kraju in tudi izven njega.

To je bila prva tovrstna proslava, oziroma svečanost v Moravski dolini, ki je zgodovinskega pomena za sedanjo generacijo.

Tekst in foto:
Jože Novak

Tovariško srečanje

Lanskega srečanja upokojenih delavcev ONZ Celje se je udeležilo 31 članov-upokojenec tega kluba. Zanimiv je podatek, da so ti jubilanti, ki so dopolnili 60 let, ena zadnjih generacij, ki jih je neposredno dala naša revolucija.

V pozdravnem govoru je predsednik kluba tov. Jože Kunčič navedel podatke, da je le malo delovnih organizacij, ustanov ali družbenopolitičnih organizacij, ki svojim upokojenim članom namenijo toliko pozornosti kot Klub Maksa Perca v Celju. Pri vsem tem je hvalevredno to, da klub vsa sredstva, ki so porabljena v takih in podobnih srečanjih članov kluba, črpa iz dohodkov, ki jih del članov kluba pridobiva s svojo aktivnostjo pri raznih, specialnih za družbo koristnih opravilih. Da je temu tako, gre vsa zasluga upravnemu odboru kluba, zlasti pa njegovi hrbtenici – tajniku kluba tovarišu Pahorju, ki je že od ustanovitve kluba njegova gonilna sila.

Klub Maksa Perca Celje je lep primer, kako si upokojeni delavci ob zdravem in delovnem vodstvu, ki jih združuje, lahko lepšajo svoje, jesenske dneve življenja, vkljub težavam in slabostim, ki v tem času pretresajo našo družbo.

Ferdo Širca

NAGRADNA KRIŽANKA

MEBLO

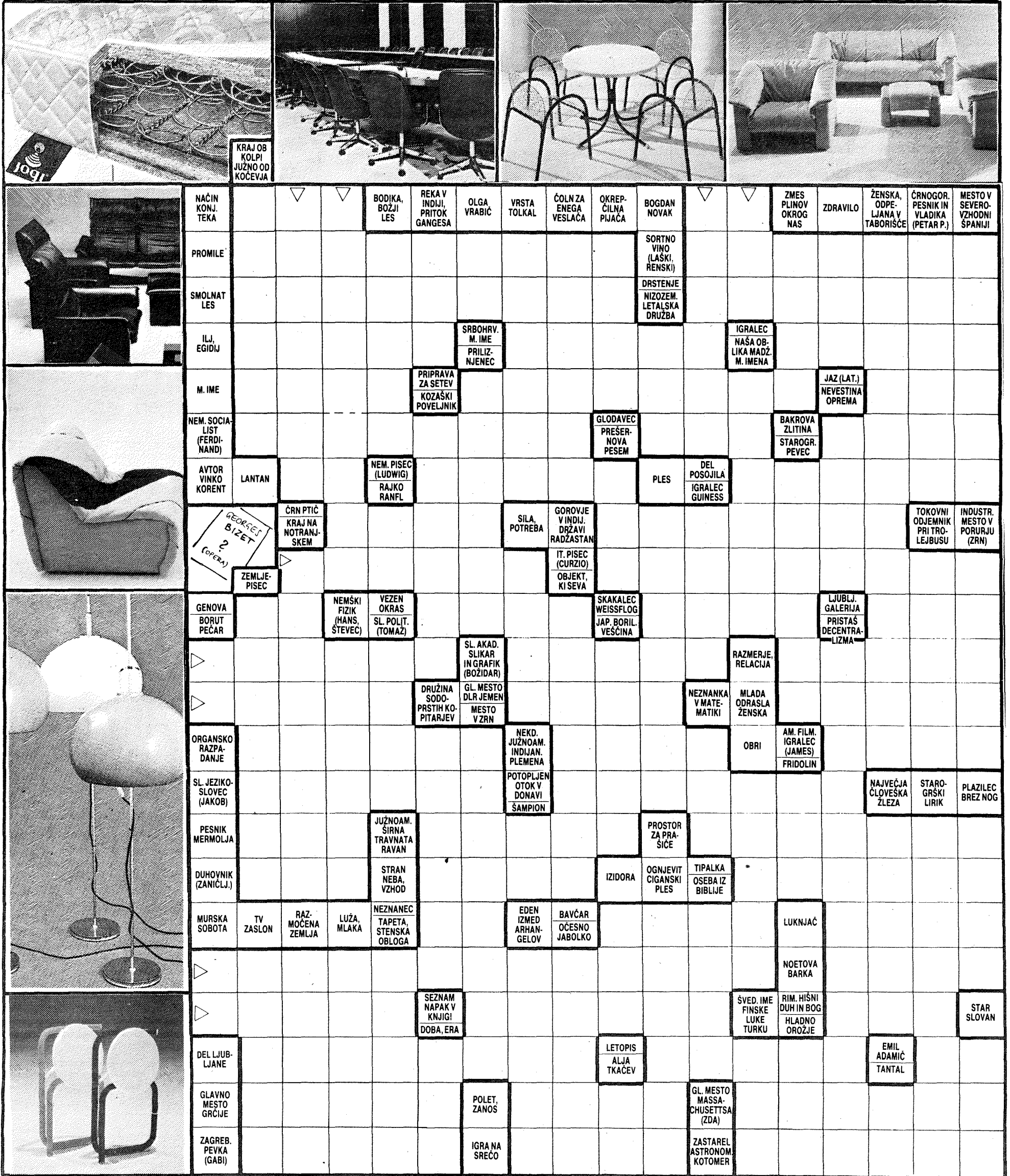
Nagradni razpis

V križanko so vključeni nekateri izdelki iz bogatega programa novogoriškega Mebla. Rešitev pošljite najpozneje do ponedeljka, 20. februarja 1989, na naslov: Uredništvo TV-15 Naš tovariš, Miklošičeva 28, 61000 Ljubljana. V spodnji levi kot kuverte pripišite MEBLO. Tri reševalce s pravilno rešeno križanko čakajo tri knjižne nagrade iz programa založbe Borec.

Nagradni kupon

Ime in priimek: _____

Naslov: _____

NAČIN KONJ. TEKA		▽	▽	BODIKA, BOŽJI LES	REKA V INDIJI, PRITOK GANGESA	OLGA VRABIČ	VRSTA TOLKAL	ČOLN ZA ENEGA VESLAČA	OKREP. ČILNA PIJAČA	BOGDAN NOVAK	▽	▽	ZMES PLINOV OKROG NAS	ZDRAVILO	ŽENSKA, ODPELJANA V TABORIŠČE	ČRNOGOR. PESNIK IN VLADIKA (PETAR P.)	MESTO V SEVERO-VZHODNI SPANJI	
PROMILE										SORTNO VINO (LAŠKI, RENSKI)								
SMOLNAT LES										DRSTENJE NIZOZEM. LETALSKA DRUŽBA								
ILJ, EGIDIJ						SRBOHRV. M. IME PRILIZNJENEC						IGRALEC NAŠA OB. LIKA MADŽ. M. IMENA						
M. IME					PRIPIRAVA ZA SETEV KOZAŠKI POVELJNIK									JAZ (LAT.) NEVESTINA OPREMA				
NEM. SOCIALIST (FERDINAND)									GLODAVEC PREŠERNOVA PESEM				BAKROVA ZLITINA STAROGR. PEVEC					
AVTOR VINKO KORENT	LANTAN			NEM. PISEC (LUDWIG) RAJKO RANFL						PLES	DEL POSOJILA IGRALEC GUINNESS							
GEORGES BIZET ? (OPERA)	ČRN PTIČ KRAJ NA NOTRANJSKEM						SILA, POTREBA	GOROVJE V INDIJI. DRŽAVI RADŽASTAN								TOKOVNI ODJEMNIK PRI TROLEJBUSU	INDUSTR. MESTO V PORURJU (ZRN)	
	ZEMLJE-PISEC							IT. PISEC (CURZIO) OBJEKT, KI SEVA										
GENOVA BORUT PEČAR				NEMŠKI FIZIK (HANS, ŠTEVEC)	VEZEN OKRAS SL. POLIT. (TOMAŽ)				SKAKALEC WEISSFLOG JAP. BORIL. VEŠČINA						LJUBLJ. GALERIJA PRISTAŠ DECENTRALIZMA			
▷						SL. AKAD. SLIKAR IN GRAFIK (BOŽIDAR)						RAZMERJE, RELACIJA						
▷						DRUŽINA SODOPRSTIH KOPITARJEV	GL. MESTO DLR JEMEN					NEZNANKA V MATEMATIKI	MLADA ODRASLA ŽENSKA					
ORGANSKO RAZPADANJE							NEKD. JUŽNOAM. INDIJAN. PLEMENA						OBRI	AM. FILM. IGRALEC (JAMES) FRIDOLIN				
SL. JEZIKO-SLOVEC (JAKOB)							POTOPLJEN OTOK V DONAVI ŠAMPION									NAJVEČJA ČLOVEŠKA ZLEZA	STAROGRŠKI LIRIK	PLAZILEC BREZ NOG
PESNIK MERMOLJA					JUŽNOAM. SİRNA TRAVNATA RAVAN					PROSTOR ZA PRAŠICE								
DUHOVNIK (ZANIČLJ.)					STRAN NEBA, VZHOD				IZIDORA	OGNJEVIT CIGANSKI PLES	TIPALKA OSEBA IZ BIBLIJE							
MURSKA SOBOTA	TV ZASLON	RAZ-MOČENA ZEMLJA	LUŽA, MLAKA	NEZNANEC TAPETA, STENSKA OBLOGA			EDEN IZMED ARHANGELOV	BAVČAR OČESNO JABOLKO					LUKNJAČ					
▷														NOETOVA BARKA				
▷					SEZNAM NAPAK V KNJIGI DOBA, ERA								SVED. IME FINSKE LUKE TURKU	RIM. HIŠNI DUH IN BOG HLADNO OROŽJE			STAR SLOVAN	
DEL LJUBLJANE									LETOPIS ALJA TKACEV						EMIL ADAMIĆ TANTAL			
GLAVNO MESTO GRČIJE						POLET, ZANOS						GL. MESTO MASSACHUSETTSA (ZDA)						
ZAGREB. PEVKA (GABI)						IGRA NA SREČO						ZASTAREL ASTRONOM KOTOMER						

